

517

Besluit van 18 september 1985, houdende voorschriften van onderwijskundige aard voor het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (Onderwijskundig besluit ISOVSO)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, drs. G. van Leijenhorst, van 18 juli 1985, nr. 6400/2271B, centrale directie Wetgeving en Juridische Zaken;

Gelet op de artikelen 9, derde lid, 16, eerste lid, 19a, eerste lid, 33, tweede en derde lid, en 111, derde, vierde en zesde lid, van de Interimwet op het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (Stb. 1984, 654);

Gehoord de Onderwijsraad (advies van 6 februari 1985, nr. O.R. III/100189LO);

De Raad van State gehoord (advies van 23 augustus 1985, nr. W05.85.0412/12.5.34);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, drs. G. van Leijenhorst, van 16 september 1985, nr. 6713/2271B, centrale directie Wetgeving en Juridische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

TITEL I

Algemene bepalingen

Artikel 1. Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

wet: Interimwet op het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (Stb. 1984, 654);

Onze Minister: Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen;

school: school voor speciaal onderwijs, school voor voortgezet speciaal onderwijs of school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs, tenzij het tegendeel blijkt;

bevoegd gezag voor wat betreft:

a. een openbare school: het college van burgemeester en wethouders voor zover de raad niet anders bepaalt, en, indien de raad dit wenselijk oordeelt, met inachtneming van door hem te stellen regelen, dan wel het krachtens een gemeenschappelijke regeling bevoegde orgaan;

b. een bijzondere school: de rechtspersoon bedoeld in artikel 44 van de wet;

ouders: ouders, voogden of verzorgers;

schooljaar: het tijdvak van 1 augustus tot en met 31 juli daaraanvolgend;

afdelingen: de afdelingen bedoeld in artikel 9, derde lid, van de wet, tenzij het tegendeel blijkt;

meervoudig gehandicapte kinderen: kinderen die, naast een handicap als bedoeld in artikel 2, tweede lid onderdeel a tot en met f, van de wet, een niet als gevolg daarvan te beschouwen andere handicap als bedoeld in artikel 2, tweede lid, van de wet hebben;

stage: de praktijktijd bedoeld in artikel 16 van de wet;

stagegever: de rechtspersoon of de natuurlijke persoon bij wie de stage wordt doorlopen;

stageleraar: leraar van de school waarop de leerling is ingeschreven, belast met de begeleiding van de leerling tijdens de stage;

stagebegeleider: degene die is belast met de begeleiding van de leerling en werkzaam is bij de stagegever;

sybiose: onderwijs waarbij een of meer groepen leerlingen, ter uitvoering van een deel van het schoolwerkplan voor zover het betrekking heeft op voortgezet speciaal onderwijs, onderwijs ontvangen op een school voor voortgezet onderwijs;

ambulante begeleiding: de begeleiding door een aan een school verbonden leraar van leerlingen in het basisonderwijs of het voortgezet onderwijs die zonder deze begeleiding zouden zijn aangewezen op het speciaal onderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs;

teldatum: een van de data bedoeld in artikel 25 van de wet;

commissie: de commissie bedoeld in artikel 33, tweede lid, van de wet.

TITEL II

Afdelingen

Artikel 2. Afdelingen voor meervoudig gehandicapte kinderen

1. Aan een school voor speciaal onderwijs en voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs waar onderwijs wordt gegeven als bedoeld in artikel 2, tweede lid onderdeel a tot en met f, en h tot en met m van de wet, kan een afdeling worden verbonden voor speciaal onderwijs aan meervoudig gehandicapte kinderen.

2. De afdeling bedoeld in het eerste lid, is bestemd voor kinderen met eenzelfde meervoudige handicap, met dien verstande dat een van de handicaps de handicap is op grond waarvan zij tot de school waaraan de afdeling is verbonden, kunnen worden toegelaten.

3. Onze Minister geeft voorschriften voor de toelating tot een afdeling als bedoeld in het eerste lid.

Artikel 3. Afdelingen voor kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden

Aan scholen voor speciaal onderwijs en voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs aan slechthorende kinderen kan een afdeling voor speciaal onderwijs aan kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden worden verbonden.

Artikel 4. Afdelingen voor slechtziende kinderen

Aan scholen voor speciaal onderwijs en voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs aan blinde kinderen kan een afdeling voor speciaal onderwijs aan slechtziende kinderen worden verbonden.

Artikel 5. Afdelingen voor zeer moeilijk lerende kinderen

Aan scholen voor speciaal onderwijs en voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs aan moeilijk lerende kinderen kan een afdeling voor speciaal onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen worden verbonden.

TITEL III

Stage

Artikel 6. Stage in het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs

1. Voor leerlingen die voortgezet speciaal onderwijs ontvangen, kan het onderwijs een stage omvatten die wordt doorlopen op een of meer stageplaatsen, ter beschikking gesteld door een of meer stagegevers.

2. De inspecteur kan op verzoek van het bevoegd gezag goedkeuren dat het onderwijs voor leerlingen die speciaal onderwijs ontvangen, een stage omvat.

Artikel 7. Stageplan

Indien het onderwijs een stage omvat, maakt het stageplan waarin het doel, de inhoud, de omvang, de opbouw en de organisatie van de stage worden beschreven, deel uit van het schoolwerkplan.

Artikel 8. Duur van de stage

1. De duur van de stage bedraagt ten hoogste 100 dagen per schooljaar, gedurende ten hoogste 3 schooljaren.

2. Ten behoeve van het voorzien in of de voltooiing van een stage kan de inspecteur op verzoek van het bevoegd gezag ontheffing verlenen van het bepaalde in het eerste lid. Hij kan daarbij voorschriften geven.

Artikel 9. Stage-overeenkomst

1. Het bevoegd gezag sluit met de leerling of diens wettelijke vertegenwoordiger en de stagegever te zamen een schriftelijke stage-overeenkomst waaruit blijkt dat de leerling leeractiviteiten ontplooit in het kader van het stageplan.

2. De stage-overeenkomst bevat in elk geval:

a. de leeractiviteiten die de leerling moet ontplooiën en de werkzaamheden die hij bij de stagegever moet verrichten;

b. de aanvangsdatum, de einddatum en de tijden van de stage;

c. een regeling voor de begeleiding van de leerling bij de stagegever waarin in elk geval duidelijk wordt gemaakt welk aandeel in de begeleiding door de stageleraar van de school waarop de leerling is ingeschreven, alsmede door de stagebegeleider, aan te wijzen door of namens het bevoegd gezag onderscheidenlijk de stagegever, wordt verzorgd;

d. de wijze waarop de stagegever bij de beoordeling van de leeractiviteiten van de leerling wordt betrokken;

e. een regeling die de inspecteur in staat stelt zich op de hoogte te stellen van de leeractiviteiten die de leerling bij de stagegever ontplooit.

Artikel 10. Verzekering

Het bevoegd gezag draagt zorg dat de leerling gedurende de stage en gedurende de reis van de school naar het terrein van de stagegever en omgekeerd, alsmede de stageleraar gedurende de tijd dat hij zich bevindt op het terrein van de stagegever, zijn verzekerd tegen het risico van ongevallen en wettelijke aansprakelijkheid. Van de verplichting bedoeld in de vorige volzin, kan Onze Minister op verzoek van het bevoegd gezag ontheffing verlenen, indien het godsdienstige of levensbeschouwelijke bezwaren heeft tegen verzekering. Onze Minister verleent de ontheffing slechts indien het bevoegd gezag aantoont dat een afdoende andere voorziening is getroffen waaruit de gevolgen van een ongeval of van aansprakelijkheid in geval van schade aan derden kunnen worden gedekt.

TITEL IV

Symbiose

Artikel 11. Symbiose

Indien symbiose plaatsheeft, volgen de leerlingen aan de school of inrichting voor voortgezet onderwijs gedurende ten minste 180 minuten per week onderwijs.

Artikel 12. Symbiose-overeenkomst

1. Voor symbiose is vereist dat tussen het bevoegd gezag van een school en het bevoegd gezag van een school of inrichting voor voortgezet onderwijs een schriftelijke overeenkomst inzake de uitvoering daarvan wordt gesloten.
2. De overeenkomst bedoeld in het eerste lid, wordt aangegaan voor een termijn van ten minste 2 aaneengesloten schooljaren en bevat in elk geval:
 - a. de termijn waarvoor de overeenkomst is aangegaan;
 - b. de vakken waarin de leerlingen van de school onderwijs zullen ontvangen op de school of inrichting voor voortgezet onderwijs;
 - c. het aantal uren per week dat per vak als bedoeld in onderdeel b, ten minste zal kunnen worden geboden;
 - d. de afspraken welke worden gemaakt inzake de aanwezigheid bij de lessen van een leraar van de school;
 - e. de bepaling dat voor door de leerlingen van de school verbruikte materialen jaarlijks aan het bevoegd gezag van de school of inrichting voor voortgezet onderwijs een bedrag zal worden betaald dat wordt gebaseerd op de jaarlijks door Onze Minister ter zake vastgestelde bedragen;
 - f. de bepaling dat voor het gebruik van de lokalen van de school of inrichting voor voortgezet onderwijs jaarlijks aan het bevoegd gezag van die school of inrichting een bedrag zal worden betaald dat wordt gebaseerd op de jaarlijks door Onze Minister vastgestelde bedragen voor medegebruik van lokalen;
 - g. de bepaling dat de overeenkomst van rechtswege is ontbonden bij onthouding van de goedkeuring door de inspecteur als bedoeld in artikel 19, elfde lid, van de wet, alsmede bij onthouding van de goedkeuring tot verlenging van de overeenkomst.
3. De overeenkomst bedoeld in het eerste en het tweede lid, wordt gevoegd bij het verzoek om de goedkeuring bedoeld in artikel 19, elfde lid, van de wet.
4. Wijziging of verlenging van de overeenkomst bedoeld in het eerste en het tweede lid, behoeft de goedkeuring van de inspecteur.

Artikel 13. Omvang groep leerlingen bij symbiose

De omvang van een groep leerlingen in geval van symbiose bedraagt ten hoogste 1,5 maal de factor N die voor het onderwijs aan de desbetreffende leerlingen is vermeld in artikel 17 van het Formatiebesluit ISOVSO (Stb. 1985, 518). De uitkomst van de berekening vermeld in de vorige volzin, wordt zo nodig naar boven afgerond op een geheel getal.

TITEL V

Ambulante begeleiding, partieel en tijdelijk meetellen van leerlingen

Artikel 14. Ambulante begeleiding met betrekking tot het onderwijs als bedoeld in artikel 2, tweede lid onderdeel a tot en met f en n, van de wet

1. Ambulante begeleiding van leerlingen afkomstig van scholen of afdelingen waar onderwijs wordt gegeven als bedoeld in artikel 2, tweede lid onderdeel a tot en met f en n, van de wet of leerlingen die zonder

ambulante begeleiding voor het eerst op dit onderwijs zouden zijn aange-
wezen, kan plaatsvinden onder de voorschriften en gedurende de perioden
genoemd in het tweede tot en met het achtste lid.

2. Ambulante begeleiding kan uitsluitend worden gegeven aan leerlingen
die deze blijken een advies van de commissie behoeven en basisonderwijs,
voortgezet onderwijs dat aansluit op het basisonderwijs of kort middelbaar
beroepsonderwijs volgen.

3. Behoudens het bepaalde in het vierde lid komen leerlingen als
bedoeld in het eerste lid, in zoverre het onderwijs bedoeld in artikel 2,
tweede lid onderdeel a tot en met e en n, van de wet betreft, gedurende ten
hoogste 5 aaneengesloten jaren direct volgend op hun overplaatsing naar
het basisonderwijs, dan wel rechtstreekse plaatsing in dit onderwijs, voor
ambulante begeleiding in aanmerking.

4. De leerlingen bedoeld in het derde lid, die in het basisonderwijs
gedurende meer dan 3 jaar ambulant zijn begeleid en aansluitend aan de
periode van ambulante begeleiding voortgezet onderwijs volgen, komen
nog gedurende 2 aaneengesloten jaren direct volgend op hun overplaatsing
naar het voortgezet onderwijs voor ambulante begeleiding in aanmerking.

5. Leerlingen afkomstig van een school of afdeling waar onderwijs wordt
gegeven als bedoeld in artikel 2, tweede lid onderdeel a tot en met e en n,
van de wet, komen gedurende ten hoogste 3 aaneengesloten jaren direct
volgend op hun overplaatsing vanuit het speciaal onderwijs of het voortgezet
speciaal onderwijs naar het voortgezet onderwijs bedoeld in het tweede lid,
voor ambulante begeleiding in aanmerking.

6. Behoudens het bepaalde in het zevende lid komen leerlingen als
bedoeld in het eerste lid, in zoverre het onderwijs als bedoeld in artikel 2,
tweede lid onderdeel f, van de wet betreft, gedurende ten hoogste 2
aaneengesloten jaren direct volgend op hun overplaatsing naar het
basisonderwijs of het voortgezet onderwijs bedoeld in het tweede lid, dan
wel rechtstreekse plaatsing in dit onderwijs, voor ambulante begeleiding in
aanmerking.

7. De leerlingen bedoeld in het zesde lid, die in het basisonderwijs
gedurende meer dan 1 jaar ambulant zijn begeleid en aansluitend aan de
periode van ambulante begeleiding voortgezet onderwijs volgen, komen
nog gedurende 1 jaar direct volgend op hun overplaatsing naar het
voortgezet onderwijs voor ambulante begeleiding in aanmerking.

8. Indien nodig in het onderwijskundig belang van een leerling, kan Onze
Minister op verzoek van het bevoegd gezag ontheffing verlenen van het
bepaalde in het eerste tot en met het zevende lid.

Artikel 15. Partieel en tijdelijk meetellen van leerlingen met betrekking tot het onderwijs bedoeld in artikel 2, tweede lid onderdeel h tot en met m en o, van de wet

1. Leerlingen die ten minste 1 jaar speciaal onderwijs hebben gevolgd
op een school of afdeling waar onderwijs wordt gegeven als bedoeld in
artikel 2, tweede lid onderdeel h tot en met m en o, van de wet en die op
grond van een advies van de commissie waarin ambulante begeleiding als
voorwaarde wordt gesteld, zijn ingeschreven bij het basisonderwijs, tellen
op de eerstvolgende teldatum na die inschrijving voor $\frac{1}{4}$ mee bij het
bepalen van de formatie bedoeld in de artikelen 22 tot en met 24 van de
wet.

2. Leerlingen die ten minste 1 jaar voortgezet speciaal onderwijs hebben
gevolgd op een school waar onderwijs wordt gegeven als bedoeld in
artikel 2, tweede lid onderdeel h tot en met m, van de wet en die op grond
van een advies van de commissie waarin ambulante begeleiding als
voorwaarde wordt gesteld, zijn ingeschreven bij het voortgezet onderwijs
bedoeld in artikel 14, tweede lid, tellen op de eerstvolgende teldatum na
die inschrijving voor $\frac{1}{4}$ mee bij het bepalen van de formatie bedoeld in de
artikelen 22 tot en met 24 van de wet.

Artikel 16. Ambulante begeleiding met betrekking tot het onderwijs als bedoeld in artikel 2, tweede lid onderdeel h tot en met m en o, van de wet

De leerlingen bedoeld in artikel 15, komen gedurende ten hoogste 1 jaar direct volgend op hun in dat artikel bedoelde inschrijving voor ambulante begeleiding in aanmerking.

TITEL VI

Commissie

Artikel 17. Samenstelling van de commissie

De commissie bestaat naast de directeur van de school ten minste uit:

- a. een academisch gevormd psycholoog of pedagoog die zich heeft gespecialiseerd in de jeugd- en kinderpsychologische richting, onderscheidenlijk in de orthopedagogische richting;
- b. een maatschappelijk deskundige die in het bezit is van het diploma maatschappelijk werker van een sociale academie of van een door Onze Minister aangewezen diploma;
- c. een arts die vertrouwd is met het onderzoek van kinderen voor wie het op de school gegeven onderwijs is bestemd.

Artikel 18. Samenstelling van de commissie voor scholen voor dove en slechthorende kinderen

In de commissie van scholen voor onderwijs aan dove kinderen en scholen voor onderwijs aan slechthorende kinderen heeft naast de in artikel 17 genoemde personen, een audioloog zitting.

Artikel 19. Samenstelling van de commissie voor kinderen die zijn opgenomen in ziekenhuizen

1. In afwijking van het bepaalde in artikel 17 bestaat de commissie van scholen voor kinderen die zijn opgenomen in ziekenhuizen, uitsluitend uit:
 - a. de directeur van de school;
 - b. de behandelend arts.
2. De commissie brengt geen advies uit dan na overleg met de school of de school voor basisonderwijs of voortgezet onderwijs waarvan de leerling afkomstig is.

Artikel 20. Beoordeling van kinderen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond

In verband met de beoordeling van kinderen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond kan de commissie een deskundige op het gebied van de taal en cultuur van het land van oorsprong inschakelen.

Artikel 21. Onderzoeksgegevens

1. De onderscheiden functionarissen van de commissie brengen hun bevindingen naar aanleiding van hun onderzoek van het kind door middel van een onderzoeksrapport ter kennis van de commissie.
2. In het gemeenschappelijk rapport bedoeld in artikel 33, zevende lid, van de wet worden, naast het eindoordeel, de onderzoeksrapporten bedoeld in het eerste lid, en de eventuele overige aan de commissie verstrekte documenten opgenomen, alsmede de bevindingen van de onderscheiden functionarissen naar aanleiding van het overleg in de commissie tot uitdrukking gebracht.

3. Het bevoegd gezag draagt er zorg voor dat het gemeenschappelijk rapport bedoeld in het tweede lid, wordt bewaard op een plaats die uitsluitend toegankelijk is voor het bevoegd gezag en de met het onderzoek belaste functionarissen.

4. Het bevoegd gezag ziet erop toe dat het gemeenschappelijk rapport bedoeld in het tweede lid, slechts wordt gebruikt ten behoeve van het verblijf van de betrokken leerling op de school. Van het bepaalde in de vorige volzin kan voor wat betreft het rapport worden afgeweken voor zover de ouders schriftelijk toestemming verlenen.

TITEL VII

Bewijzen van bekwaamheid

Artikel 22. Bewijzen van bekwaamheid

1. Onverminderd het bepaalde in artikel 111, eerste lid van de wet, verlenen de in de bij dit besluit gevoegde bijlage opgenomen bewijzen van bekwaamheid bevoegdheid tot het geven van de onderscheiden onderwijsactiviteiten met betrekking tot het speciaal onderwijs.

2. De bewijzen van bekwaamheid genoemd in artikel 111, derde lid, van de wet verlenen bevoegdheid tot het geven van de voor het desbetreffende bewijs in de bijlage bij dit besluit aangegeven onderwijsactiviteiten met betrekking tot het voortgezet speciaal onderwijs.

TITEL VIII

Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 23. Overgangsbepaling ten aanzien van artikel 7

In artikel 7 wordt tot 1 augustus 1987 in plaats van «schoolwerkplan» gelezen: leerplan.

Artikel 24. Overgangsbepalingen ten aanzien van artikel 14

1. Ten aanzien van leerlingen die waren ingeschreven bij scholen of afdelingen als bedoeld in het Besluit buitengewoon onderwijs 1967 (Stb. 1978, 582) welke vergelijkbaar zijn met scholen of afdelingen als bedoeld in artikel 14, is het bepaalde in artikel 14 van overeenkomstige toepassing.

2. Ten aanzien van het bepaalde in artikel 14 inzake basisonderwijs wordt gewoon lager onderwijs aan basisonderwijs gelijkgesteld.

3. Op de periode gedurende welke de leerling ambulant kan worden begeleid, wordt niet in mindering gebracht de periode waarin de leerling voor de inwerkingtreding van dit besluit ambulant werd begeleid.

Artikel 25. Overgangsbepaling ten aanzien van artikel 15

In artikel 15 wordt onder school of afdeling waar onderwijs wordt gegeven als bedoeld in artikel 2, tweede lid onderdeel h tot en met m en o, van de wet, mede begrepen een school of afdeling als bedoeld in het Besluit buitengewoon onderwijs 1967 waar overeenkomstig onderwijs werd gegeven.

Artikel 26. Ambulante begeleiding in het schooljaar 1985-1986 voor leerlingen die daarvoor op grond van titel V niet in aanmerking komen

De leerling die voor de inwerkingtreding van dit besluit ambulant werd begeleid en die ingevolge het bepaalde in titel V niet of niet meer voor ambulante begeleiding in aanmerking komt, kan gedurende het schooljaar 1985-1986 ambulant worden begeleid.

Artikel 27. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking met ingang van de tweede dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin het wordt geplaatst en werkt terug tot en met 1 augustus 1985.

2. Dit besluit kan worden aangehaald als «Onderwijskundig besluit ISOVSO».

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat daarvan afschrift zal worden gezonden aan de Raad van State en de Algemene Rekenkamer.

's-Gravenhage, 18 september 1985

Beatrix

De Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen,
G. van Leijenhorst

Uitgegeven de *tiende* oktober 1985

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

Het advies van de Raad van State is openbaar gemaakt door terinzagelegging bij het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Tevens zal het advies met de daarbij ter inzage gelegde stukken worden opgenomen in het bijvoegsel bij de Nederlandse Staatscourant van 12 november 1985, nr. 220.

In deze bijlage worden de volgende definities gebruikt:

p.d.v.	= het desbetreffende dan wel bijbehorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
Q	= het bewijs van met goed gevolg afgelegd examen in de theorie van onderwijs en opvoeding volgens het programma, genoemd onder Q van het koninklijk besluit 2 februari 1864, Stb. 8;
p.g.	= — het pedagogisch getuigschrift voor het nijverheidsonderwijs, verkregen ingevolge het Besluit pedagogisch getuigschrift N.O.; — een verklaring, getuigschrift of bewijs, dat bij of krachtens dat besluit met het eerstgenoemde getuigschrift is gelijkgesteld; — het diploma, verkregen ingevolge het Eindexamenbesluit Pedagogisch Diploma;
mits bekrachtigd	= alleen de diploma's van de wettelijke graad, die zijn bekrachtigd overeenkomstig de bepalingen van de Belgische wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, komen in aanmerking.

De bewijzen van bekwaamheid die naast de in het eerste lid van artikel 111 ISOVSO genoemde, bevoegdheid verlenen tot het geven van speciaal onderwijs voor de onderscheiden onderwijsactiviteiten zoals hieronder is aangegeven:

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
<i>Muziek</i> (expressie-activiteiten; art. 12, eerste lid onder f, en vijfde lid onder e, ISOVSO)	4.1-f	— verklaring van de uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke derdegraads applicatiecursus muziek;
	9.1	— diploma CII schoolmuziek, uitgereikt door een van rijkswege erkende instelling voor muziekvakonderwijs;
	9.2	— akte muziekonderwijs B schoolmuziek, uitgereikt door een van rijkswege benoemde commissie voor de staatsexamens voor muziek of door een van rijkswege erkende instelling voor muziekvakonderwijs;
	9.3	— akte muziekonderwijs A, algemene muzikale vorming, uitgereikt door een van rijkswege benoemde commissie voor de staatsexamens voor muziek of door een van rijkswege erkende instelling voor muziekvakonderwijs;
	9.4	— getuigschrift of diploma Gehrels voor het nijverheidsonderwijs of voor het landbouw onderwijs;
	9.5	— getuigschrift of diploma Ward voor het nijverheidsonderwijs of voor het landbouwonderwijs (eerste en tweede leerjaar);
<i>Tekenen</i> (expressie-activiteiten; art. 12, eerste lid onder f en vijfde lid onder e, ISOVSO)	2.34	— akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in het tekenen, tevens bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
	2.35	— akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in het tekenen, tevens bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
	2.36	— akten van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in het hand- en lijntekenen, tevens zijnde Q, volgens het programma vastgesteld bij koninklijk besluit van 29-11-1932, Stb. 566, of koninklijk besluit van 28-5-1936, Stb. 366: a. akte MA b. akte MA + MB;
	3.5	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het tekenen (akte i);
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak tekenen, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak tekenen;
<i>Lichamelijke oefening</i> (art. 12, eerste lid onder b en vijfde lid onder b, ISOVSO)	2.37	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de lichamelijke oefening, tevens bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	2.38	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de lichamelijke oefening, tevens Q (schoolakte P);
	3.6	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de lichamelijke oefening (akte j);
	3.20	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de gymnastiek (akte S);
	17.3	— Surinaamse akten van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak lichamelijke oefening, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akten van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak lichamelijke oefening;
<i>Handvaardigheid</i> (expressie-activiteiten; art. 12, eerste lid onder f en vijfde lid onder e, ISOVSO)	—	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de nuttige handwerken (akte k);
	3.12	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de handenarbeid (akte r);
	3.15	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de vrouwelijke handwerken (akte u);
	5.1	— N a + p.g.;
	5.20	— N s + p.g.;
	8.1	— diploma voortgezette studie handenarbeid, behaald voor 1 augustus 1977, van: • de Vereniging voor Handenarbeid, • de R.K. Vereniging voor Handenarbeid, • de Vereniging tot bevordering van het Voorbereidend Vakonderwijs en van het Onderwijs in Handenarbeid in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe;
	8.2	— staatsdiploma handvaardigheid (handenarbeid) B;
	8.3	— staatsdiploma handvaardigheid (handenarbeid) A;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak handvaardigheid, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak handvaardigheid;
	17.6	— Nederlands-Antilliaanse akten op het gebied van handvaardigheid/handenarbeid: a. akte van bekwaamheid voor het geven van middelbaar onderwijs in de handenarbeid/handvaardigheid, als bedoeld in het Landsbesluit van 25 april 1966, Publikatieblad 1966, nr. 99; b. akte van bekwaamheid tot het geven van onderwijs in de handenarbeid/handvaardigheid, uitgereikt door de Stichting Scholen Broeders van Dongen voor 11 mei 1966;
<i>Huishoudkunde</i> (huishoudelijke activiteiten; art. 12, tweede lid ISOVSO)	3.16	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de huishoudkunde (akte v);
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak huishoudkunde, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
<i>Friese taal</i> (kennisgebieden; art. 12, eerste lid onder e, ISOVSO)	2.21	— akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in de Friese taal en letterkunde + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
	2.22	— akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in de Friese taal en letterkunde + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
	3.17	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de Friese taal (akte w);
	16.4a	— akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in de Friese taal, uitgereikt voor het jaar 1955 door de Stichting «De Fryske Akademy»;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	16.4b	— akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in de Friese taal, uitgereikt voor het jaar 1955 door de Stichting «De Fryske Akademy»;
	16.5	— diploma voor de volledige akte Fries l.o., uitgereikt voor 1 januari 1957 door de Algemene Fryske Underrjocht Kommissje;
	—	— het diploma van de applicatiecursus Friese taal;
De onderwijsactiviteiten als bedoeld in artikel 12 ISOVSO.	14.1	— middelbare akte pedagogiek B, uitgereikt door de Vereniging tot bevordering van de Studie der Pedagogiek of de Stichting «Raad van Toezicht, Bijstand en Advies voor de Studie der Pedagogiek» ¹

¹ Uitsluitend voor groepsonderwijs.

De bewijzen van bekwaamheid bedoeld in het derde lid van artikel 111, verlenen bevoegdheid tot het geven van voortgezet speciaal onderwijs voor de onderscheiden onderwijsactiviteiten zoals hieronder is aangegeven:

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
<i>Nederlandse taal</i> (art. 13, eerste lid onder a, ISOVSO)	1.2b	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen Nederlandse taal en letterkunde + p.d.v.;
	1.2 a, c t/m r	— idem in een der taal- en letterkundige studierichtingen van de faculteit der letteren (indien: 1. Nederlandse taal en letterkunde in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in die studierichting) + p.d.v.;
	1.3	— idem geschiedenis (indien: 1. Nederlandse taal en letterkunde in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in die studierichting) + p.d.v.;
	1.4a, b	— idem kunstgeschiedenis en archeologie of archeologie (indien: 1. Nederlandse taal en letterkunde in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in die studierichting) + p.d.v.;
	1.5	— idem muzikwetenschap (indien: 1. Nederlandse taal en letterkunde in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in die studierichting) + p.d.v.;
	2.11	— akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in de Nederlandse taal en letterkunde + Q (schoolakte K VII B);
	2.12	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de Nederlandse taal en letterkunde + Q (schoolakte K VII);
	2.13	— akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in de Nederlandse taal en letterkunde + Q (schoolakte K VII A);
	6.2	— de verklaring van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, dat in de cursusjaren 1971 t/m 1973 met gunstig resultaat de m.t.o.-applicatiecursus voor AVO-leraren is gevolgd:
	7.1-a	a. Nederlands; — akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder Nederlandse taal, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in Nederlandse taal, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs (zgn. NLO's);

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	7.2-a	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder Nederlandse taal, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in Nederlandse taal, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs (zgn. NLO's);
	17.7-a	— diploma van geaggregeerde voor het hoger secundair onderwijs, verkregen aan een universiteit (Nederlandstalig) in België, groep Germaanse filologie met specialisatie Nederlands, waarbij Nederlands tevens als hoofdvak in de licentiaatsstudie kan worden aangemerkt en mits bekrachtigd;
	—	— de akten van bekwaamheid genoemd in artikel 111, derde lid onder a, b, c en d, ISOVSO;
<i>Geschiedenis waaronder staatsinrichting</i> (art. 13, eerste lid onder b, ISOVSO)	1.2	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in een der taal- en letterkundige studierichtingen van de faculteit der letteren (indien: 1. geschiedenis in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in die studierichting) + p.d.v.;
	1.3	— idem geschiedenis + p.d.v.;
	1.4a, b	— idem kunstgeschiedenis en archeologie of archeologie (indien: 1. geschiedenis in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in die studierichting) + p.d.v.;
	1.5	— idem muziekwetenschap (indien: 1. geschiedenis in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in die studierichting) + p.d.v.;
	1.7	— idem sociale aardrijkskunde (sociale geografie) (indien geschiedenis in volle omvang deel heeft uitgemaakt van het doctoraal examen) + p.d.v.;
	1.8d	— idem prehistorie (indien: a. kandidaatsexamen is afgelegd in een der studierichtingen van de faculteit der letteren, alsmede b. geschiedenis in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen) + p.d.v.;
	1.10	— idem in een der studierichtingen van de sub-faculteit der sociaal-culturele wetenschappen (indien: a. geschiedenis, of onderdeel daarvan, bijvak was van het doctoraal examen, alsmede b. kandidaatsexamen is afgelegd in die studierichting) + p.d.v.;
	1.30	— idem maatschappijgeschiedenis of geschiedenis waarop de aantekening, bedoeld in artikel 101, eerste lid, van het Academisch Statuut 1981 (Besluit van 26 oktober 1981, Stb. 653) is geplaatst ten bewijze dat met goed gevolg is afgelegd het examen tot leraar in de geschiedenis en staatsinrichting (overeenkomstig goedkeuring bij brief van 2 september 1982, kenmerk HW/J-406.432);
	2.24	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de geschiedenis + Q (schoolakte K VIII);
	2.25	— bewijs van met gunstig gevolg afgelegd examen geschiedenis m.o. eerste gedeelte, bedoeld in de beschikking van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen van 16-08-1971, AVO 460963 (Ned. Stcrt. 1971, 184);
	4.1	— verklaring/diploma van de door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen aangewezen applicatiecursussen voor scholen waarvoor een bewijs van bekwaamheid van de derde graad is vereist: • derdegraads applicatiecursussen,

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
		• cursussen tot 1 januari 1970 uitgegaan van het MULO-Verband (cursus natuurkunde te zamen met cursus scheikunde; cursus biologie), • cursussen uitgaande van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, — b. geschiedenis/geschiedenis en staatsinrichting;
	7.1-e	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder geschiedenis, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in geschiedenis, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-e	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder geschiedenis, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in geschiedenis, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	17.7-c	— diploma van geaggregeerde voor het hoger secundair onderwijs, verkregen aan een universiteit (Nederlandstalig) in België, groep geschiedenis en mits bekrachtigd; — de akten van bekwaamheid genoemd in artikel 111, derde lid onder a, b, c en d, ISOVSO;
<i>Aardrijkskunde</i> (art. 13, eerste lid onder c, ISOVSO)	1.3	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen geschiedenis + p.d.v. (indien de natuurkundige aardrijkskunde deel heeft uitgemaakt van het kandidaatsexamen en tevens de sociale aardrijkskunde deel heeft uitgemaakt van het kandidaatsexamen en van het doctoraal examen);
	1.6	— idem natuurkundige aardrijkskunde (fysische geografie) + p.d.v.;
	1.7	— idem sociale aardrijkskunde (sociale geografie) + p.d.v.;
	1.8a	— idem prehistorie (indien: a. kandidaatsexamen is afgelegd in natuurkundige of sociale aardrijkskunde, alsmede b. natuurkundige of sociale aardrijkskunde deel heeft uitgemaakt van het doctoraal examen)
	1.9	— idem planologie in de interfaculteit der aardrijkskunde en prehistorie + p.d.v. (afzonderlijke verklaring waaruit blijkt dat is voldaan aan de algemene en aan de vakdidactische vereisten, incl. schoolpracticum/hospitium);
	1.10	— idem in een der studierichtingen van de sub-faculteit der sociaal-culturele wetenschappen (indien: a. aardrijkskunde bijvak was van het doctoraal examen, alsmede b. kandidaatsexamen is afgelegd in de studierichting sociale aardrijkskunde) + p.d.v.;
	1.24	— idem vrije studierichting in de aardrijkskunde (indien behaald voor 1-9-1952) + p.d.v.;
	2.26	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de aardrijkskunde + Q (schoolakte K IX);
	2.27	— bewijs van met gunstig gevolg afgelegd examen aardrijkskunde m.o. eerste gedeelte, bedoeld in de beschikking van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen van 7 oktober 1971, AVO 474918 (Ned. Stcrt. 1971, 207);
	4.1	— verklaring/diploma van de door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen aangewezen applicatiecursussen voor scholen waarvoor een bewijs van bekwaamheid van de derde graad is vereist: • derdegraads applicatiecursussen,

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
		• cursussen tot 1 januari 1970 uitgegaan van het MULO-Verband (cursus natuurkunde te zamen met cursus scheikunde; cursus biologie), • cursussen uitgaande van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, — a. aardrijkskunde;
	7.1-f	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder aardrijkskunde, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in aardrijkskunde, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-f	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder aardrijkskunde, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in aardrijkskunde, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	13.2	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager landbouwonderwijs (L I);
	13.3	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager tuinbouwonderwijs (L II);
	13.7	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de landbouwtechnologie (L VI);
	13.8a	— idem in de tropische landbouw (L VII);
	13.8b	— idem in de bosbouw (L VIII);
	13.9	— idem in de cultuurtechniek (L IX);
	17.7-d	— diploma van geaggregeerde voor het hoger secundair onderwijs, verkregen aan een universiteit (Nederlandstalig) in België, groep aardrijkskunde en mits bekrachtigd;
	—	— de akten van bekwaamheid genoemd in artikel 111, derde lid onder a, b, c en d, ISOVSO;
<i>Maatschappijleer</i> (art. 13, eerste lid onder d, ISOVSO)	1.3	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen geschiedenis (indien een op het onderwijs in de vakken maatschappijleer en maatschappelijke begeleiding gerichte, door de subfaculteit der sociaal-culturele wetenschappen of daarmee overeenkomende subfaculteit of faculteit, of door of namens de faculteit der landbouw-wetenschappen vastgestelde combinatie van vakken deel heeft uitgemaakt van het doctoraal examen) + p.d.v. (afgegeven door de subfaculteit der sociaal-culturele wetenschappen of daarmee overeenkomende subfaculteit of faculteit, of door of namens de faculteit der landbouw-wetenschappen);
	1.7	— idem sociale aardrijkskunde (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.9	— idem in de studierichting der planologie in de interfaculteit der aardrijkskunde en prehistorie (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.10	— idem in een der studierichtingen van de subfaculteit der sociaal-culturele wetenschappen (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.11	— idem psychologie (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.12a, b	— idem pedagogische wetenschappen of opvoedkunde dan wel andragogische wetenschappen (onder voorwaarden als bedoeld onder nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.13	— idem in een der studierichtingen van de faculteit der economische wetenschappen (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.15	— idem in een der studierichtingen van de faculteit der rechtsgeleerdheid (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	1.16	— idem godgeleerdheid (indien: a. het vak ethiek; alsmede b. een der vakken sociologie, politicologie, culturele antropologie of sociologie der niet-westerse volken deel heeft uitgemaakt van het doctoraal examen en indien tevens onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.17	— in de studierichting der bedrijfskunde van de interuniversitaire interfaculteit der bedrijfskunde te Delft (art. 173u van het Academisch Statuut) — indien een kandidaatsexamen is afgelegd dat als grondslag kan dienen voor een der in deze lijst van bewijzen van bekwaamheid genoemde getuigschriften van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen, waaraan de onderwijsbevoegdheid voor maatschappijleer kan zijn verbonden — (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.23	— idem filosofie of wijsbegeerte (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.24	— idem in de vrije studierichting bedoeld in de artikelen 174 t/m 179 van het Academisch Statuut (Stb. 1963, 380), (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.25	— idem getuigschrift van met goed gevolg afgelegd aanvullend examen, bedoeld in artikel 193 van het Academisch Statuut (Stb. 1963, 380), (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.28 (B)	— diploma van landbouwkundig ingenieur verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het landbouwhogeschoolstatuut 1956 (Besluit van 19 juli 1956, Stb. 417, zoals gewijzigd bij Besluit van 22 augustus 1962, Stb. 326) — indien afgestudeerd in een der richtingen IX, X, XIX, XX of XXII — (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.28 (C)	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Academisch Statuut (Besluit van 11 september 1963, Stb. 380, zoals ter zake gewijzigd bij Besluit van 24 oktober 1970, Stb. 507) in een der studierichtingen van de faculteit der landbouwwetenschappen (zoals bedoeld in de artikelen 173a t/m r van genoemd Statuut) — indien afgestudeerd in een der studierichtingen NM10, 30, 31, 40 — (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	2.24	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de geschiedenis + Q (schoolakte K VIII), indien behaald op of na 1 augustus 1982: onder nader door Onze minister te stellen voorwaarden; hetgeen inhoudt dat belanghebbende tevens in het bezit dient te zijn van de «Verklaring maatschappijleer/maatschappelijke begeleiding» afgegeven door de betrokken examencommissie;
	2.26	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de aardrijkskunde + Q (schoolakte K IX), indien behaald op of na 1 augustus 1982: onder nader door Onze minister te stellen voorwaarden als bedoeld bij nr. 2.24;
	2.28	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de staatshuishoudkunde en de statistiek + Q (schoolakte K X), indien behaald op of na 1 augustus 1982: onder nader door Onze minister te stellen voorwaarden als bedoeld bij nr. 2.24;
	7.1-t	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder maatschappijleer dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in maatschappijleer, tevens

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
		getuigschrift tot het geven van godsdienst- onderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-r	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waar- onder maatschappijleer, dan wel akte van bekwaam- heid van de derde graad in maatschappijleer, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienst- onderwijs;
	14.1	— middelbare akte pedagogiek B, uitgereikt door de Vereniging tot bevordering van de studie der Pedagogiek of de Stichting «Raad van Toezicht, Bijstand en Advies voor de studie der Pedagogiek», indien behaald op of na 1 augustus 1982: onder nader door Onze minister te stellen voorwaarden als bedoeld bij nr. 2.24;
	—	— de akten van bekwaamheid genoemd in artikel 111, derde lid onder a, b, c en d, ISOVSO;
<i>Wiskunde en rekenen</i> (art. 13, eerste lid onder e, ISOVSO)	1.1a	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen wiskunde van de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen + p.d.v.;
	1.1 b t/m m	— idem in een der overige studierichtingen van de faculteit der wiskunde en natuurweten- schappen (indien: 1. wiskunde of technische mechanica hoofdvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. wiskunde (in volle omvang) bijvak was van het doctoraal examen) + p.d.v.;
	1.14a, b	— idem actuariële wetenschappen of econometrie van de interfaculteit der actuariële wetenschappen en econometrie + p.d.v.;
	1.26a	— idem wiskunde van een technische hogeschool (of overeenkomstig diploma van ingenieur) + p.d.v.;
	1.26b	— idem civiele techniek (weg- en waterbouwkunde) + p.d.v.;
	1.26c	— idem geodesie + p.d.v.;
	1.26d	— idem bouwkunde + p.d.v.;
	1.26e	— idem werktuigbouwkunde + p.d.v.;
	1.26f	— idem elektrotechniek + p.d.v.;
	1.26g	— idem scheikundige technologie + p.d.v.;
	1.26h	— idem scheikunde + p.d.v.;
	1.26i	— idem mijnbouwkunde + p.d.v.;
	1.26j	— idem technische natuurkunde + p.d.v.;
	1.26k	— natuurkunde + p.d.v.;
	1.26l	— scheepsbouw- en (scheepvaart)kunde + p.d.v.;
	1.26m	— luchtvaart- en ruimtetechniek + p.d.v.;
	1.26o	— metaalkunde + p.d.v.;
	1.26q	— informatica + p.d.v.; (art. 149 quater Academisch Statuut);
	1.26n	— bedrijfskunde + p.d.v.; (art. 169 ter Academisch Statuut);
	1.27	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd baccalaureaatsexamen: a. scheikunde + p.d.v.;
		b. toegepaste wiskunde + p.d.v.;
		d. elektrotechniek + p.d.v.;
		e. technische natuurkunde + p.d.v.;
		f. scheikundige technologie + p.d.v.;
		g. werktuigbouwkunde + p.d.v.;
	1.28 (A)	— diploma van landbouwkundig ingenieur verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Landbouwhogeschoolstatuut 1935 (Besluit van 4 mei 1935, Stb. 95, zoals gewijzigd bij Besluit van 27 juni 1950, K 271 en van 24 juli 1954, Stb. 370) — alleen indien kandidaatsexamen is afgelegd in studierichting V — mits belanghebbende

- in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak wiskunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
- 1.28 (B) — diploma van landbouwkundig ingenieur verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Landbouwhogeschoolstatuut 1956 (Besluit van 19 juli 1956, Stb. 417, zoals gewijzigd bij Besluit van 22 augustus 1962, Stb. 326) — alleen indien kandidaatsexamen is afgelegd in studierichting XI of XII en wiskunde daarvan deel heeft uitgemaakt — mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak wiskunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
- 1.28 (C) — getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Academisch Statuut (Besluit van 11 september 1963, Stb. 380, zoals ter zake gewijzigd bij Besluit van 24 oktober 1970, Stb. 507) in een der studierichtingen van de faculteit der landbouwwetenschappen (zoals bedoeld in de artikelen 173a t/m r van genoemd Statuut) — alleen indien kandidaatsexamen is afgelegd in studierichting N30, N31, of N32 en ten minste drie onderdelen van de wiskunde deel hebben uitgemaakt van het eigenlijke genoemde kandidaatsexamen — mits belanghebbende in het bezit zijnde van het getuigschrift, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak wiskunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
- 2.1 — akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in de wiskunde + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
- 2.2 — akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de wiskunde + Q (schoolakte K V);
- 2.3 — akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in de wiskunde + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
- 2.4 — akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de wiskunde + Q (schoolakte K I);
- 3.10 — akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de wiskunde (akte o);
- 4.1 — verklaring/diploma van de door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen aangewezen applicatiecursussen voor scholen waarvoor een bewijs van bekwaamheid van de derde graad is vereist:
- derdegraads applicatiecursussen,
 - cursussen tot 1 januari 1970 uitgegaan van het MULO-Verband (cursus natuurkunde te zamen met cursus scheikunde; cursus biologie),
 - cursussen uitgaande van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen,
- e. wiskunde;
- 5.25 — N I + p.g.;
- 5.26 — N I (oud) — natuurkunde — + p.g.;
- 5.43 — N XVI + p.g.;
- 5.44 — N XVIa + p.g.;
- 6.2 — De verklaring van het Ministerie van

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
		Onderwijs en Wetenschappen, dat in de cursussen 1971 t/m 1973 met gunstig resultaat de MTO-applicatiecursus voor AVO-leraren is gevolgd:
		d. wiskunde;
	7.1-h	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder wiskunde, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in wiskunde, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-h	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder wiskunde, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in wiskunde, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	10.2	— diploma behaald aan de uit 's Rijks kas bekostigde Academie van Bouwkunst te Amsterdam, Arnhem, Groningen, Maastricht, Rotterdam of Tilburg dan wel getuigschrift behaald aan de uit 's Rijks kas bekostigde cursussen voor hoger bouwkundonderricht te Amsterdam of Tilburg, mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak wiskunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	10.3-l	— diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde avondscholen, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs; q. wis- en natuurkunde + p.g.;
	10.4-lh	— diploma van de vierjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder wiskunde, uitgereikt door een van de avondscholen of van de dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs, behaald voor 1 augustus 1980;
	10.4-lh	— idem, diploma van de vijfjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder wiskunde;
	10.5-llk	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee vakken waaronder wiskunde uitgereikt door het instituut voor de opleiding van leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	10.6-llh	— akte van bekwaamheid van de derde graad in twee vakken waaronder wiskunde, uitgereikt door het instituut voor de opleiding van leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	10.6-lh	— diploma van de lerarenopleiding derdegraads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs;
		1. wiskunde;
	12.1	— diploma of bewijs, behaald op grond van het met gunstig gevolg afgelegd examen voor: c. eerste stuurman voor de grote handelsvaart + p.g.; mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak wiskunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	12.5	— diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde lerarenopleiding, uitgaande van de Vereniging «Cornelis Douwes» te Amsterdam: a. scheepswerktuigkunde + p.d.v.; mits behaald op of na 1 januari 1976; b. zeemannschap + p.d.v.; mits behaald op of na 1 januari 1976; c. zeevaartkunde + p.d.v.; d. radiokunde + p.d.v.;
	13.1	— akte m.o. landbouwkunde; onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 12.1;
	13.2	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager landbouwonderwijs (L I);
	13.3	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager tuinbouwonderwijs (L II);
	13.7	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in landbouwtechnologie (L VI);
	13.8a	— idem in tropische landbouw (L VII);
	13.8b	— idem in bosbouw (L VIII);
	13.9	— idem in cultuurtechniek (L IX);
	15.1	— officier van de Koninklijke Landmacht voor zover van de verbindingdienst; van de artillerie; van de genie en van de technische dienst; mits opgeleid voor 1-9-1954 in een volledige opleiding aan de KMA en mits belanghebbende op grond van zijn officiersopleiding, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak wiskunde aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs heeft gegeven;
	15.2	— officier van de Koninklijke Luchtmacht voor zover van de vliegdienst; van de elektro-technische dienst en van de technische dienst; mits opgeleid voor 1-9-1954 in een volledige opleiding aan de KMA, onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 15.1;
	15.3	— officier van de Koninklijke Marine voor zover van het korps zeeofficieren; van het korps officierenvlieger; van het korps officieren van de technische dienst en van de elektrotechnische dienst; onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 15.1;
	17.1	— aan de Technische Hochschule te Aken behaalde diploma van Diplom-Ingenieur — indien behaald voor 1940 of na 1-1-1950 — mits belanghebbende in bezit zijnde van het diploma van Diplom-Ingenieur (overeenkomend met het Nederlandse ingenieursdiploma), tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak wiskunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak wiskunde, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak wiskunde;
	17.7-e	— diploma van geaggregeerde voor het hoger secundair onderwijs, verkregen aan een universiteit (Nederlandstalig) in België, groep wiskundige wetenschappen en mits bekrachtigd;
<i>Uitsluitend voor rekenen</i>	—	— de akten van bekwaamheid genoemd in artikel 111, derde lid onder a, b, c en d, ISOVSO;
<i>Muziek</i> (art. 13, eerste lid onder f, ISOVSO)	1.5	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen muziekwetenschappen + p.d.v.;
	4.1-f	— verklaring van de uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke derde graads applicatiecursus muziek;
	9.1	— diploma CII schoolmuziek, uitgereikt door een van rijkswege erkende instelling voor muziekvakonderwijs;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	9.2	— akte muziekonderwijs B schoolmuziek, uitgereikt door een van rijkswegen benoemde commissie voor de staatsexamens voor muziek of door een van rijkswegen erkende instelling muziekvakonderwijs;
	9.3	— akte muziekonderwijs A, algemene muzikale vorming, uitgereikt door een van rijkswegen benoemde commissie voor de staatsexamens voor muziek of door een van rijkswegen erkende instelling voor muziekvakonderwijs;
	9.4	— getuigschrift of diploma Gehrels voor het nijverheidsonderwijs of voor het landbouwonderwijs;
	9.5	— getuigschrift of diploma Ward voor het nijverheidsonderwijs of voor het landbouwonderwijs (eerste en tweede leerjaar);
	—	— de akten van bekwaamheid genoemd in artikel 111, derde lid onder a, b, c en d, ISOVSO;
<i>Tekenen</i> (art. 13, eerste lid onder g, ISOVSO)	2.34	— akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in het tekenen, tevens bewijs van pedagogisch en didactische voorbereiding;
	2.35	— akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in het tekenen, tevens bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
	2.36	— akten van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in het hand- en lijntekenen, tevens zijnde Q, volgens het programma vastgesteld bij Koninklijk besluit van 29-11-1932, Stb. 566, of Koninklijk besluit van 28-5-1936, Stb. 366: a. akte MA b. akte MA + MB;
	3.5	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het tekenen (akte i);
	5.4	— N d + p.g.;
	5.9	— Nht + p.g.;
	5.27	— N IIa + p.g.;
	5.28	— N IIb + p.g.;
	5.39	— N XI + p.g.;
	7.1-n	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder tekenen, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in tekenen, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-n	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder tekenen, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in tekenen, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	8.4	— diploma van een school voor kunstonderwijs op het terrein van de beeldende kunsten, afdeling opleiding leraren op eerstegraads niveau: a. tekenen;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak tekenen, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak tekenen;
	—	— de akten van bekwaamheid genoemd in artikel 111, derde lid onder a, b, c en d, ISOVSO;
<i>Handvaardigheid</i> (art. 13, eerste lid onder h, ISOVSO)	—	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de nuttige handwerken (akte k);
	3.1	— akte van bekwaamheid als onderwijzer,

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
		bedoeld in artikel 77a van de LO-wet van 1878, alsmede de aantekening voor het vak r (handenarbeid);
	3.12	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de handenarbeid (akte r);
	3.15	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de vrouwelijke handwerken (akte u);
	4.2	— diploma applicatiecursus algemene handvaardigheid uitgereikt door een academie voor beeldende kunsten of een school voor opleiding van onderwijzend personeel op het gebied van de beeldende vorming + p.g.;
	5.1	— Na + p.g.;
	5.2	— Nb + p.g.;
	5.3	— Nc + p.g.;
	5.4	— Nd + p.g.;
	5.5	— Ne + p.g.;
	5.6	— Nf + p.g.;
	5.8	— Nh + p.g.;
	5.9	— Nht + p.g.;
	5.10	— Ni + p.g.;
	5.11	— Nj + p.g.;
	5.12	— Nk + p.g.;
	5.18	— Nq + p.g.;
	5.19	— Nr + p.g.;
	5.20	— Ns + p.g.;
	5.22	— Nu + p.g.;
	5.23	— Nw + p.g.;
	5.24	— Nz + p.g.;
	5.48	— Nxx + p.g.;
	6.1	— diploma van de hierna te noemen uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke tweedegraads applicatiecursussen: a. bouwkunde; f. (1,2) bouwtechniek;
	7.1-l,-m	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder handvaardigheid, of waaronder textiele.werkvormen, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in handvaardigheid of textiele.werkvormen, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-l,-m	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder handvaardigheid, of waaronder textiele.werkvormen, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in handvaardigheid of textiele.werkvormen, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	8.1	— diploma voortgezette studie handenarbeid, behaald voor 1 augustus 1977, van: • de Vereniging voor Handenarbeid, • de R.K. Vereniging voor Handenarbeid, • de Vereniging tot bevordering van het Voorbereidend Vakonderwijs en van het Onderwijs in Handenarbeid in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe;
	8.2	— staatsdiploma handvaardigheid (handenarbeid) B;
	8.3	— staatsdiploma handvaardigheid (handenarbeid) A;
	8.4	— diploma van een school voor kunstonderwijs op het terrein van de beeldende kunsten, afdeling opleiding leraren op eerstegraads niveau: b. handvaardigheid, c. textiele.werkvormen;
	10.3a	— diploma van de afdeling timmeren van de uit 's Rijks kas bekostigde dagschool, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs + p.g.;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	10.3-I	— diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde avondscholen, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs: a. timmeren + p.g.; b. metselen + p.g.; c. schilderen + p.g.; d. meubelmaken + p.g.; e. constructiebankwerken + p.g.; f. lassen + p.g.; g. metaalbewerken + p.g.; h. fijnmetaalbewerken + p.g.; n. elektromontage + p.g.; o. motorvoertuigenmontage + p.g.; p. installatiemontage + p.g.; r. bouwkunde + p.g.;
	10.3-II	— getuigschrift of diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leerkrachten voor het Nijverheidsonderwijs: a. houtbewerken + p.g.; e. constructiebankwerken + p.g.; f. lassen + p.g.; g. metaalbewerken + p.g.; h. fijnmetaalbewerken + p.g.; n. elektromontage + p.g.; r. bouwkunde + p.g.;
	10.4-Ia	— diploma van de vierjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee vakken waaronder bouwkunde, uitgereikt door een van de avondscholen of de dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs, behaald voor 1 augustus 1980;
	10.4-Ib	— idem waaronder bouwtechniek;
	10.4-IIa	— diploma van de vijfjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee vakken waaronder bouwkunde, uitgereikt door een van de avondscholen of de dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs;
	10.4-IIb	— idem waaronder bouwtechniek;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak handvaardigheid, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak handvaardigheid;
	17.6	— Nederlands-Antilliaanse akten op het gebied van handvaardigheid/handenaarheid: a. akte van bekwaamheid voor het geven van middelbaar onderwijs in de handenaarheid/handvaardigheid, als bedoeld in het Landsbesluit van 25 april 1966, Publikatieblad 1966, nr. 99; b. akte van bekwaamheid tot het geven van onderwijs in de handenaarheid/handvaardigheid, uitgereikt door de Stichting Scholen Broeders van Dongen voor 11 mei 1966; — de akten van bekwaamheid genoemd in artikel 111, derde lid onder a, b, c en d, ISOVSO;
Lichamelijke oefening (art. 13, eerste lid onder i, ISOVSO)	2.37	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de lichamelijke oefening, tevens bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
	2.38	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de lichamelijke oefening, tevens Q (schoolakte P);
	3.6	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de lichamelijke oefening (akte j);

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
<i>Latijnse taal, Griekse taal</i> (art. 13, tweede lid ISOVSO)	3.20	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de gymnastiek (akte S);
	5.7	— Ngy — lichamelijke oefening + p.g.;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak lichamelijke oefening, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak lichamelijke oefening;
	—	— de akten van bekwaamheid genoemd in artikel 111, derde lid onder a, b, c en d, ISOVSO;
	1.2a	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen klassieke taal en letterkunde + p.d.v.;
	1.2b t/m r	— idem in een der taal- en letterkundige studierichtingen van de faculteit der letteren (indien: a. kandidaatsexamen is afgelegd in de studierichting klassieke taal- en letterkunde, alsmede b. Latijn of Grieks bijvak was van het doctoraal examen) + p.d.v.;
	1.3	— idem, geschiedenis (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.2) + p.d.v.;
	1.4a, b	— idem kunstgeschiedenis en archeologie of archeologie (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.2) + p.d.v.;
	1.5	— idem muziekwetenschap (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.2) + p.d.v.;
	1.8d	— idem, prehistorie (indien: a. kandidaatsexamen is afgelegd in een studierichting van de faculteit der letteren en b. overigens onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.2) + p.d.v.;
	17.7-i	— diploma van geaggregeerde voor het hoger secundair onderwijs, verkregen aan een universiteit (Nederlandstalig) in België, groep klassieke filologie en mits bekrachtigd;
	1.2d	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen Franse taal- en letterkunde + p.d.v.;
	1.2a t/m c en e t/m r	— idem in een der taal- en letterkundige studierichtingen van de faculteit der letteren (indien: 1. Franse taal- en letterkunde in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in de Franse taal) + p.d.v.;
<i>Franse taal</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	1.3	— idem geschiedenis (indien: 1. Franse taal- en letterkunde in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in de Franse taal) + p.d.v.;
	1.4a, b	— idem kunstgeschiedenis en archeologie of archeologie (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.5	— idem muziekwetenschap (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	2.14	— akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in de Franse taal en letterkunde + Q (schoolakte Frans m.o.B);
	2.15	— akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in de Franse taal en letterkunde + Q (schoolakte Frans m.o.A);
	3.7	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de Franse taal (akte I);
	7.1-c	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder Franse taal, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijs van bekwaamheid
		graad in de Franse taal, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-e	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder Franse taal, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in de Franse taal, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak Franse taal, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak Franse taal;
	17.7-b	— diploma van geaggregeerde voor het hoger secundair onderwijs, verkregen aan een universiteit (Nederlandstalig) in België, groep Romaanse filologie en mits bekrachtigd;
<i>Duitse taal</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	1.2h	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen Duitse taal en letterkunde (hoofdvak bij het doctoraal examen Duitse taal) + p.d.v.;
	1.2a t/m g en j t/m r	— idem in een der taal- en letterkundige studierichtingen van de faculteit der letteren (indien: 1. Duitse taal- en letterkunde in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in de Duitse taal) + p.d.v.;
	1.3	— idem geschiedenis (indien: 1. Duitse taal- en letterkunde in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in de Duitse taal) + p.d.v.;
	1.4a, b	— idem kunstgeschiedenis en archeologie of archeologie (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.5	— idem muzikwetenschap (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	2.18	— akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in de Duitse taal en letterkunde + Q (schoolakte Duits m.o.B);
	2.19	— akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in de Duitse taal en letterkunde + Q (schoolakte Duits m.o.A);
	3.8	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de Duitse taal (akte m);
	6.2	— De verklaring van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, dat in de cursusjaren 1971 t/m 1973 met gunstig resultaat de m.t.o.-applicatiecursus voor AVO-leraren is gevolgd in c. Duits;
	7.1-d	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder Duitse taal, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in de Duitse taal, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-d	— akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder Duitse taal, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in de Duitse taal, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijs van bekwaamheid
<i>Engelse taal</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak Duitse taal, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak Duitse taal;
	17.7-a	— diploma van geaggregeerde voor het hoger secundair onderwijs, verkregen aan een universiteit (Nederlandstalig) in België, groep Germaanse filologie met specialisatie Duits, waarbij Duits tevens als hoofdvak in de licentiaatsstudie kan worden aangemerkt en mits bekrachtigd;
	1.2i	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen Engelse taal en letterkunde (hoofdvak bij het doctoraal examen Engelse taal) + p.d.v.;
	1.2a t/m h en j t/m r	— idem in een der taal- en letterkundige studierichtingen van de faculteit der letteren (indien: 1. Engelse taal- en letterkunde in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in de Engelse taal) + p.d.v.;
	1.3	— idem geschiedenis (indien: 1. Engelse taal- en letterkunde in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in de Engelse taal) + p.d.v.;
	1.4a, b	— idem kunstgeschiedenis en archeologie of archeologie (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	1.5	— idem muziekwetenschap (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.3) + p.d.v.;
	2.16	— akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in de Engelse taal en letterkunde + Q (schoolakte Engels m.o.B);
	2.17	— akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in de Engelse taal en letterkunde + Q (schoolakte Engels m.o.A);
	3.9	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de Engelse taal (akte n);
	6.2	— De verklaring van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, dat in de cursusjaren 1971 t/m 1973 met gunstig resultaat de m.t.o.-applicatiecursus voor AVO-leraren is gevolgd in b. Engels;
	7.1-b	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder Engelse taal, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in de Engelse taal, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-b	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder Engelse taal, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in de Engelse taal, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak Engelse taal, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak Engelse taal;
	17.7-a	— diploma van geaggregeerde voor het hoger secundair onderwijs, verkregen aan een universiteit (Nederlandstalig) in België, groep Germaanse filologie met specialisatie Engels, waarbij Engels tevens als hoofdvak in de licentiaatsstudie kan worden aangemerkt en mits bekrachtigd;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
<i>Natuurkunde</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	1.1b	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen natuurkunde van de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen + p.d.v.;
	1.1a en c t/m m	— idem in een der overige studierichtingen van de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen (indien: 1. natuurkunde, of technische natuurkunde, of technische mechanica hoofdvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. natuurkunde (in volle omvang) bijvak was van het doctoraal examen) + p.d.v.;
	1.6	— idem natuurkundige aardrijkskunde (fysische geografie) (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.1) + p.d.v.;
	1.8c	— idem prehistorie — met kandidaatsexamen in een studierichting van de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen — (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.1) + p.d.v.;
	1.26a	— idem wiskunde van een technische hogeschool (of overeenkomstig diploma van ingenieur) + p.d.v.;
	1.26b	— idem civiele techniek (weg- en waterbouwkunde) + p.d.v.;
	1.26c	— idem geodesie + p.d.v.;
	1.26d	— idem bouwkunde + p.d.v.;
	1.26e	— idem werktuigbouwkunde + p.d.v.;
	1.26f	— idem elektrotechniek + p.d.v.;
	1.26g	— idem scheikundige technologie + p.d.v.;
	1.26h	— idem scheikunde + p.d.v.;
	1.26i	— idem mijnbouwkunde + p.d.v.;
	1.26j	— idem technische natuurkunde + p.d.v.;
	1.26k	— natuurkunde + p.d.v.;
	1.26l	— scheepsbouw- en (scheepvaart)kunde + p.d.v.;
	1.26m	— luchtvaart- en ruimtetechniek + p.d.v.;
	1.26o	— metaalkunde + p.d.v.;
	1.27	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd baccalaureaatsexamen: a. scheikunde + p.d.v.;
		b. toegepaste wiskunde + p.d.v.;
		d. elektrotechniek + p.d.v.;
		e. technische natuurkunde + p.d.v.;
		f. scheikundige technologie + p.d.v.;
		g. werktuigbouwkunde + p.d.v.;
	1.28 (B)	— diploma van landbouwkundig ingenieur verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Landbouwhogeschoolstatuut 1956 (Besluit van 19 juli 1956, Stb. 417, zoals gewijzigd bij Besluit van 22 augustus 1962, Stb. 326) — indien afgestudeerd in richting XVIII, levensmiddelentechnologie (landbouwtechnologie) + p.d.v.; voorts alleen indien kandidaatsexamen is afgelegd in studierichting XVII of XVIII en mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak natuurkunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	1.28 (C)	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Academisch Statuut (Besluit van 11 september 1963, Stb. 380, zoals ter zake gewijzigd bij Besluit van 24 oktober 1970, Stb. 507) in een der studierichtingen van de faculteit der landbouwwetenschappen (zoals bedoeld in de artikelen 173a t/m r van genoemd Statuut) — indien afgestudeerd in richting N40, levensmiddelentechnologie, + p.d.v.; voorts alleen indien kandidaatsexamen is afgelegd in studierichting N32 of N43 en mits

¹ Indier. de bezitter in de periode van 1 augustus 1978 tot 1 augustus 1983 voor ten minste een schooljaar, dan wel gedurende ten minste 40 schoolweken, bevoegd zijnde voor natuur- en scheikunde, is belast met lessen in natuur- en scheikunde I/natuurkunde aan scholen voor voortgezet onderwijs, dan wel in het bezit is van het bewijs dat hij de cursus natuurkunde, tot 1 januari 1970 is uitgegaan van het MULO-Verband, heeft gevolgd. Tevens komt de belanghebbende in aanmerking, die gedurende de periode van 1 augustus 1981 tot 1 augustus 1984 voor ten minste een schooljaar, dan wel gedurende ten minste 40 schoolweken aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet buitengewoon onderwijs met de lessen in het vak natuurkunde was belast.

- belanghebbende in het bezit zijnde van het getuigschrift, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak natuurkunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
- 2.5 — akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in de natuurkunde + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
- 2.7 — akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in de natuurkunde en de scheikunde + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
- 2.8 — akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de natuurkunde, de scheikunde en de kosmografie + Q (schoolakte K III);
- 3.1¹ — akte van bekwaamheid als onderwijzer, bedoeld in artikel 77 onder a van de Wet van 17 augustus 1878, Stb. 127;
- 3.2¹ — akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer, bedoeld in artikel 77 onder b van de Wet van 17 augustus 1878, Stb. 127;
- 3.3¹ — akte van bekwaamheid als volledig bevoegd onderwijzer, als bedoeld in artikel 41 onder b van de Kweekschoolwet en artikel 129bis van de Lager-onderwijswet 1920;
- 3.13 — akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de landbouwkunde (akte s);
- 3.14 — akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de tuinbouwkunde (akte t);
- 4.1 — verklaring/diploma van de door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen aangewezen applicatiecursussen voor scholen waarvoor een bewijs van bekwaamheid van de derde graad is vereist:
- derdegraads applicatiecursussen,
 - cursussen tot 1 januari 1970 uitgegaan van het MULO-Verband (cursus natuurkunde te zamen met cursus scheikunde; cursus biologie),
 - * cursussen uitgaande van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen,
- c. natuur- en scheikunde;
- 5.25 — N I + p.g.;
- 5.26 — N I — oud + p.g.;
- 5.41 — N XIII + p.g.;
- 5.42 — N XV + p.g.;
- 5.43 — N XVI + p.g.;
- 5.44 — N XVIa + p.g.;
- 5.49 — N XXI + p.g.;
- 7.1-i — akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder natuurkunde, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in natuurkunde, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
- 7.2-i — idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder natuurkunde, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in natuurkunde, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
- 10.1-ij — getuigschrift of diploma van een uit 's Rijks kas bekostigde hogere technische school:
- afdeling fysieke techniek, of natuurkunde; + p.g.;
- 10.1-ik — idem,
- afdeling chemie, chemische techniek, of suiker-industrie; + p.g.

- Bovenstaande bevoegdheden vermeld onder nr. 10.1-lj en 10.1-lk gelden indien betrokkene na het behalen van het getuigschrift of het diploma ten minste drie jaren in de praktijk is werkzaam geweest in de vakrichting van het getuigschrift of het diploma, e.e.a. ten genoegen van Onze minister of, indien het de bezitter van een getuigschrift of een diploma van een avond-h.t.s. of van de werkmeestersopleiding betreft, na zijn 17e jaar vier jaren in de praktijk werkzaam is geweest en mits betrokkene in het bezit zijnde van het getuigschrift of het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak natuurkunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
- 10.2 — diploma behaald aan de uit 's Rijks kas bekostigde Academie van Bouwkunst te Amsterdam, Arnhem, Groningen, Maastricht, Rotterdam of Tilburg dan wel getuigschrift behaald aan de uit 's Rijks kas bekostigde cursussen voor hoger bouwkundonderricht te Amsterdam of Tilburg, mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak natuurkunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
- 10.3-l — diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde avondscholen, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs:
- 10.4-1.1 q. wis- en natuurkunde + p.g.; — diploma van de vierjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder natuurkunde, uitgereikt door een van de avondscholen of van de dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs; behaald voor 1 augustus 1980;
- 10.4-11.1 — idem, diploma van de vijfjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder natuurkunde;
- 10.5-11k — akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee vakken waaronder natuurkunde, uitgereikt door het instituut voor de opleiding van leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
- 10.6-11h — akte van bekwaamheid van de derde graad in twee vakken waaronder natuurkunde, uitgereikt door het instituut voor de opleiding van leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
- 10.6-1h — diploma van de lerarenopleiding derdegraads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs:
- 11.1c 2. natuurkunde; — Fysische afdeling h.b.o. (B-opleiding) + p.g.; indien betrokkene na het behalen van het diploma ten minste drie jaren in de praktijk is werkzaam geweest in de vakrichting van het diploma, een en ander ten genoegen van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen en mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak natuurkunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
- 13.1 — akte m.o. landbouwkunde, onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 10.2;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	13.2	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager landbouwonderwijs (L I);
	13.3	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager tuinbouwonderwijs (L II);
	12.5	— diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde lerarenopleiding, uitgaande van de Vereniging «Cornelis Douwes» te Amsterdam: a. scheepswerktuigkunde + p.d.v.; b. zeemannschap + p.d.v.; c. zeevaartkunde + p.d.v.; d. radiokunde + p.d.v.;
	13.7	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de landbouwtechnologie (L VI);
	13.8a	— idem in de tropische landbouw (L VII);
	13.8b	— idem in de bosbouw (L VIII);
	13.9	— idem in de cultuurtechniek (L XI);
	13.13	— akte van bekwaamheid van de tweede graad, uitgereikt door de uit de openbare kas bekostigde agrarische lerarenopleiding: a. 1. plantenteelt en verwerking I 2. plantenteelt en verwerking II; b. 1. veehouderij en verwerking I 2. veehouderij en verwerking II; c. 1. agrarische techniek I 2. agrarische techniek II;
	13.14	— idem akte van bekwaamheid van de derde graad: a. 1. plantenteelt en verwerking I 2. plantenteelt en verwerking II; b. 1. dierenhouderij en verwerking I 2. dierenhouderij en verwerking II; c. 1. agrarische techniek I 2. agrarische techniek II;
	15.1	— officier van de Koninklijke Landmacht voor zover van de verbindingdienst; van de artillerie; van de genie en van de technische dienst; mits opgeleid voor 1-9-1954 in een volledige opleiding aan de KMA, mits belanghebbende op grond van zijn officiersopleiding, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak natuurkunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	15.2	— officier van de Koninklijke Luchtmacht voor zover van de elektrotechnische dienst en van de technische dienst; mits opgeleid voor 1-9-1954 in een volledige opleiding aan de KMA, onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 15.1;
	15.3	— officier van de Koninklijke Marine voor zover van het korps zeeofficieren en van het korps officierenvlieger en van het korps officieren van de technische dienst en van de elektrotechnische dienst, onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 15.1;
	17.1	— aan de Technische Hochschule te Aken behaalde diploma van Diplom-Ingenieur — indien behaald voor 1940 of na 1-1-1950 — mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma van Diplom-Ingenieur (overeenkomend met het Nederlandse ingenieursdiploma), tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak natuurkunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak natuurkunde, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak natuurkunde;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
Scheikunde (art. 13, tweede lid ISOVSO)	17.7-f	— diploma van geaggregeerde voor het hoger secundair onderwijs, verkregen aan een universiteit (Nederlandstalig) in België, groep natuurkundige wetenschappen en mits bekrachtigd;
	1.1c	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen scheikunde van de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen + p.d.v.;
	1.1a, b en d t/m m	— idem in een der overige studierichtingen van de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen (indien: 1. scheikunde, of farmacochemie, of technische scheikunde hoofdvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. scheikunde (in volle omvang) bijvak was van het doctoraal examen) + p.d.v.;
	1.6	— idem natuurkundige aardrijkskunde (fysische geografie) (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.1) + p.d.v.;
	1.8c	— idem prehistorie — met kandidaatsexamen in een studierichting van de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen — (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.1) + p.d.v.;
	1.26g	— idem scheikundige technologie van een technische hogeschool (of overeenkomstig diploma van ingenieur) + p.d.v.;
	1.26h	— idem scheikunde + p.d.v.;
	1.26o	— idem metaalkunde + p.d.v.;
	1.27	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd baccalaureaatsexamen: a. scheikunde + p.d.v.;
	1.28 (A)	f. scheikundige technologie + p.d.v.;
		— diploma van landbouwkundig ingenieur verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Landbouwhogeschoolstatuut 1935 (Besluit van 4 mei 1935, Stb. 95, zoals gewijzigd bij Besluit van 27 juni 1950, K 271 en van 24 juli 1954, Stb. 370) — indien behaald op of na 1 september 1954 — + p.d.v.; voorts alleen indien kandidaatsexamen is afgelegd in studierichting I, II, III, IV, VI, VII, VIII, of IX en mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak scheikunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	1.28 (B)	— diploma van landbouwkundig ingenieur verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Landbouwhogeschoolstatuut 1956 (Besluit van 19 juli 1956, Stb. 417, zoals gewijzigd bij Besluit van 22 augustus 1962, Stb. 326) — indien afgestudeerd in de richting I, II, III, IV, V, XI, XV, XVI of XVIII — + p.d.v.; voorts alleen indien kandidaatsexamen is afgelegd in studierichting I, II, III, IV, V, VI, VII, XIV, XV of XXI en mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak scheikunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	1.28 (C)	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Academisch Statuut (Besluit van 11 september 1963, Stb. 380, zoals terzake gewijzigd bij Besluit van 24 oktober 1970, Stb. 507) in een der studierichtingen van de faculteit der landbouwwetenschappen (zoals bedoeld in de artikelen 173 a t/m r van genoemd Statuut) — indien afgestudeerd in richting N10, 11, 14, 20, 33, 40, of N42 — + p.d.v.; alsmede indien afgestudeerd

		in richting N43, moleculaire wetenschappen, met afzonderlijke verklaring van p.d.v. voor het vak scheikunde;
		— voorts alleen indien kandidaatsexamen is afgelegd in studierichting N40, 41, 42, of N43 dan wel B en voor wat betreft B, biologie, drie onderdelen van de scheikunde deel hebben uitgemaakt van het eigenlijke kandidaatsexamen en mits (voor alle vijf genoemde kandidaatsexamens) belanghebbende in het bezit zijnde van eerdergenoemd doctoraalgetuigschrift, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak scheikunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
2.6		— akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in de scheikunde + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
2.7		— akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in de natuurkunde en de scheikunde + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
2.8		— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de natuurkunde, de scheikunde en de kosmografie + Q (schoolakte K III);
3.1 ¹		— akte van bekwaamheid als onderwijzer, bedoeld in artikel 77 onder a van de Wet van 17 augustus 1878, Stb. 127;
3.2 ¹		— akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer, bedoeld in artikel 77 onder b van de Wet van 17 augustus 1878, Stb. 127;
3.3 ¹		— akte van bekwaamheid als volledig bevoegd onderwijzer, als bedoeld in artikel 41 onder b van de Kweekschoolwet en artikel 129bis van de Lager-onderwijswet 1920;
3.13		— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de landbouwkunde (akte s);
3.14		— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de tuinbouwkunde (akte t);
4.1		— verklaring/diploma van de door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen aangewezen applicatiecursussen voor scholen waarvoor een bewijs van bekwaamheid van de derde graad is vereist:
		• derdegraads applicatiecursussen,
		• cursussen tot 1 januari 1970 uitgegaan van het MULO-Verband (cursus natuurkunde te zamen met cursus scheikunde; cursus biologie),
		• cursussen uitgaande van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen,
		— c. natuur- en scheikunde;
5.49		— N XXI + p.g.;
*7.1-j		— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder scheikunde, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in scheikunde, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-j	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder scheikunde, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in scheikunde, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	10.1-lj	— getuigschrift of diploma van een uit 's Rijks kas bekostigde hogere technische school:
		— afdeling fysische techniek, of natuurkunde;

¹ Indien de bezitter in de periode van 1 augustus 1978 tot 1 augustus 1983 voor ten minste een schooljaar, dan wel gedurende ten minste 40 schoolweken, bevoegd zijnde voor natuur- en scheikunde, is belast met lessen in natuur- en scheikunde-II/scheikunde aan scholen voor voortgezet onderwijs, dan wel in het bezit is van het bewijs dat hij de cursus scheikunde, tot 1 januari 1970 uitgegaan van het MULO-Verband, heeft gevolgd.

- + p.g.;
- 10.1-1k — idem,
— afdeling chemie, chemische techniek, of suiker-industrie; + p.g.
Bovenstaande bevoegdheden vermeld onder nr. 10.1-lj en 10.1-1k gelden indien betrokkene na het behalen van het getuigschrift of het diploma ten minste drie jaren in de praktijk is werkzaam geweest in de vakrichting van het getuigschrift of het diploma, een en ander ten genoegen van Onze minister of indien het de bezitter van een getuigschrift of een diploma van een avond-h.t.s. of van de werkmeestersopleiding betreft, na zijn 17e jaar vier jaren in de praktijk werkzaam is geweest en mits betrokkene in het bezit zijnde van het getuigschrift of het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak scheikunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
- 11.1a — Chemische afdeling h.b.o. (B-opleiding) of daarmee gelijkgesteld diploma + p.g.; indien betrokkene na het behalen van het diploma ten minste drie jaren in de praktijk is werkzaam geweest in de vakrichting van het diploma, e.e.a. ten genoegen van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen; met deze opleiding worden gelijkgesteld:
1. diploma B wet. chem. analist KNCV/SAL + p.g.,
2. diploma scheik. lab. ass. SAL + p.g.,
3. diploma biochem. lab. ass. SAL + p.g.,
4. diploma org. chem. lab. ass. SAL + p.g.;
- 11.1b — Medische opleiding h.b.o. (B-opleiding) + p.g.; indien betrokkene na het behalen van het diploma ten minste drie jaren in de praktijk is werkzaam geweest in de vakrichting van het diploma, e.e.a. ten genoegen van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen;
Bovenstaande bevoegdheden vermeld onder nr. 11.1a en 11.1b gelden mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak scheikunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
- 13.1 — akte m.o. landbouwkunde, onder voorwaarden van lesgeven als bedoeld bij nr. 11.1;
- 13.2 — akte van bekwaamheid tot het geven van lager landbouwonderwijs (L I);
- 13.3 — akte van bekwaamheid tot het geven van lager tuinbouwonderwijs (L II);
- 13.7 — akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de landbouwtechnologie (L VI);
- 13.8a — idem in de tropische landbouw (L VII);
- 13.8b — idem in de bosbouw (L VIII);
- 13.9 — idem in de cultuurtechniek (L IX);
- 13.13 — akte van bekwaamheid van de tweede graad, uitgereikt door de uit de openbare kas bekostigde agrarische lerarenopleiding:
a. 1. plantenteelt en verwerking I
2. plantenteelt en verwerking II;
b. 1. veehouderij en verwerking I
2. veehouderij en verwerking II;
d. 1. levensmiddelentechnologie I
2. levensmiddelentechnologie II;
- 13.14 — idem akte van bekwaamheid van de derde graad:
a. 1. plantenteelt en verwerking I
2. plantenteelt en verwerking II;
b. 1. dierenhouderij en verwerking I
2. dierenhouderij en verwerking II;
c. 1. agrarische techniek I
2. agrarische techniek II;

	17.1	— aan de Technische Hochschule te Aken behaald de diploma van Diplom-Ingenieur — indien behaald voor 1940 of na 1-1-1950 — mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma van Diplom-Ingenieur (overeenkomend met het Nederlandse ingenieursdiploma), tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak scheikunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak scheikunde, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak scheikunde;
	17.7-g	— diploma van geaggregeerde voor het hoger secundair onderwijs, verkregen aan een universiteit (Nederlandstalig) in België, groep scheikundige wetenschappen en mits bekrachtigd;
<i>Biologie</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	1.1e	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen biologie van de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen + p.d.v.;
	1.1.a t/m d en f t/m m	— idem in een der overige studierichtingen van de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen (indien: 1. biologie hoofdvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. biologie in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen) + p.d.v.;
	1.6	— idem natuurkundige aardrijkskunde (fysische geografie) (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.1) + p.d.v.;
	1.8c	— idem prehistorie — met kandidaatsexamen in een studierichting van de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen — (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.1) + p.d.v.;
	1.28 (A)	— diploma van landbouwkundig ingenieur verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Landbouwhogeschoolstatuut 1935 (Besluit van 4 mei 1935, Stb. 95, zoals gewijzigd bij Besluit van 27 juni 1950, K 271 en van 24 juli 1954, Stb. 370) + p.d.v.; voorts alleen indien kandidaatsexamen is afgelegd in studierichting I, II, III, VI, VII, of IX en mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak biologie heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	1.28 (B)	— diploma van landbouwkundig ingenieur verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Landbouwhogeschoolstatuut 1956 (Besluit van 19 juli 1956, Stb. 417, zoals gewijzigd bij Besluit van 22 augustus 1962, Stb. 326) — indien afgestudeerd in richting I, II, III, IV, V, VI, VII, XIV, of XV — + p.d.v.; voorts alleen indien kandidaatsexamen is afgelegd in studierichting I, II, III, IV, V, VI, VII, XIV, XV, of XXI en mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak biologie heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	1.28 (C)	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Academisch Statuut (Besluit van 11 september 1963, Stb. 380, zoals terzake gewijzigd bij Besluit van 24 oktober 1970, Stb. 507) in een der studierichtingen van de

- faculteit der landbouwwetenschappen (zoals bedoeld in de artikelen 173a t/m r van genoemd Statuut) — indien afgestudeerd in richting N10, 11, 12, 13, 14, 15, 20 of N40 — + p.d.v.; alsmede indien afgestudeerd in richting B, biologie, met afzonderlijke verklaring van p.d.v. voor het vak biologie; voorts alleen indien kandidaatsexamen is afgelegd in studierichting N10, 11, 12, 13, 14, 15, 20, 40, 41, 42, N43, of B dan wel N33 en NM40 en voor wat betreft N33, bodemkunde en bemestingsleer, en NM40, huishoudwetenschappen, drie onderdelen van de biologie deel hebben uitgemaakt van het eigenlijke kandidaatsexamen en mits (voor alle veertien genoemde kandidaatsexamens) belanghebbende in het bezit zijnde van eerdergenoemd doctoraalgetuigschrift, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak biologie heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
- 2.9 — akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de plant- en dierkunde + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
 - 2.10 — akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de plant- en dierkunde + Q (schoolakte K IV);
 - 3.1 — akte van bekwaamheid als onderwijzer, bedoeld in artikel 77 onder a van de Wet van 17 augustus 1878, Stb. 127;
 - 3.2 — akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer, bedoeld in artikel 77 onder b van de Wet van 17 augustus 1878, Stb. 127;
 - 3.3 — akte van bekwaamheid als volledig bevoegd onderwijzer, als bedoeld in artikel 41 onder b van de Kweekschoolwet en artikel 129bis van de Lager-onderwijswet 1920, mits de bezitter van deze akte op 31 juli 1968 aan een school voor v.g.l.o., u.l.o., l.n.o. of lager landbouw-, tuinbouw-, bosbouw- en landbouwtechnologie-onderwijs dan wel een school of afdeling voor voortgezet buitengewoon onderwijs was verbonden;
 - 3.13 — akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de landbouwkunde (akte s);
 - 3.14 — akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de tuinbouwkunde (akte t);
 - 4.1 — verklaring/diploma van de door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen aangewezen applicatiecursussen voor scholen waarvoor een bewijs van bekwaamheid van de derde graad is vereist:
 - derdegraads applicatiecursussen,
 - cursussen tot 1 januari 1970 uitgegaan van het MULO-verband (cursus natuurkunde te zamen met cursus scheikunde; cursus biologie),
 - cursussen uitgaande van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen,
 - d. biologie;
 - 5.49 — N XXI + p.g.;
 - 7.1-k — akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder biologie, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in biologie, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
 - 7.2-k — idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder biologie, dan wel akte van bekwaamheid van de

		derde graad in biologie, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	11.1d	— Botanische/Zoölogische afdeling h.b.o. (B-opleiding) + p.g.; indien betrokkene na het behalen van het diploma ten minste drie jaren in de praktijk is werkzaam geweest in de vakrichting van het diploma, e.e.a. ten genoegen van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen en mits betrokkene in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak biologie heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	13.1	— akte m.o. landbouwkunde, onder voorwaarden van lesgeven als bedoeld bij nr. 11.1;
	13.2	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager landbouwonderwijs (L I);
	13.3	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager tuinbouwonderwijs (L II);
	13.7	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de landbouwtechnologie (L VI);
	13.8a	— idem in de tropische landbouw (L VII);
	13.8b	— idem in de bosbouw (L VIII);
	13.9	— idem in de cultuurtechniek (L XI);
	13.13	— akte van bekwaamheid van de tweede graad, uitgereikt door de uit de openbare kas bekostigde agrarische lerarenopleiding: a. 1. plantenteelt en verwerking I 2. plantenteelt en verwerking II; b. 1. veehouderij en verwerking I 2. veehouderij en verwerking II; c. 1. agrarische techniek I 2. agrarische techniek II;
	13.14	— idem akte van bekwaamheid van de derde graad; a. 1. plantenteelt en verwerking I 2. plantenteelt en verwerking II; b. 1. dierenhouderij en verwerking I 2. dierenhouderij en verwerking II; c. 1. agrarische techniek I 2. agrarische techniek II;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak biologie, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak biologie;
	17.7-h	— diploma van geaggregeerde voor het hoger secundair onderwijs, verkregen aan een universiteit (Nederlandstalig) in België, groep biologie en mits bekrachtigd;
<i>Kennis der Natuur</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	3.1	— akte van bekwaamheid als onderwijzer, bedoeld in artikel 77 onder a van de wet van 17 augustus 1878, Stb. 127;
	4.1	— verklaring/diploma van de door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen aangewezen applicatiecursussen voor scholen waarvoor een bewijs van bekwaamheid van de derde graad is vereist; • derdegraads applicatiecursussen, • cursussen tot 1 januari 1970 uitgegaan van het MULO-Verband (cursus natuurkunde te zamen met cursus scheikunde; cursus biologie), • cursussen uitgaande van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, — d. biologie;
	7.1-k	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder biologie, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in biologie, tevens getuigschrift tot het geven

		van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-k	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder biologie, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in biologie, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak kennis der natuur (natuurkunde l.o.), mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	—	— de akten van bekwaamheid genoemd in artikel 111, derde lid onder a, b, c en d, ISOVSO;
<i>Handelskennis</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	1.13	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen economische wetenschappen + p.d.v.;
	1.14	— idem in de studierichting der econometrie of actuariële wetenschappen van de interfaculteit der actuariële wetenschappen en econometrie + p.d.v.;
	1.17	— idem bedrijfskunde van de interuniversitaire interfaculteit der bedrijfskunde te Delft (art. 173u van het Academisch Statuut) — indien kandidaats-examen is afgelegd in economische wetenschappen, actuariële wetenschappen of econometrie;
	1.27	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd baccalaureaatsexamen economie (c) + p.d.v.;
	2.29	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in de handelswetenschappen + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
	2.30	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in het boekhouden + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
	2.31	— akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in de handelswetenschappen + Q (schoolakte K XII B);
	2.32	— akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in de handelswetenschappen + Q (schoolakte K XII A);
	3.11	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de handelskennis (akte p);
	7.1-g, -q	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder economie, of waaronder economische wetenschappen II en recht, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in economie of economische wetenschappen II en recht, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-g, -p	— idem akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder economie, of waaronder economische wetenschappen II en recht, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in economie of economische wetenschappen II en recht, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	16.3	— staatspraktijkdiploma voor bedrijfsadministratie + p.g., mits belanghebbende in het bezit zijnde van het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
		onderwijs in het vak handelskennis heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak handelskennis, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak handelskennis;
<i>Landbouwkunde</i> (art. 13, tweede lid ISOVSO)	3.13	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de landbouwkunde (akte s);
	13.13-a	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen verwante vakken, uitgereikt door de uit de openbare kas bekostigde agrarische lerarenopleiding: 1. plantenteelt en verwerking I 2. plantenteelt en verwerking II;
	13.14-a	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen verwante vakken: 1. plantenteelt en verwerking I 2. plantenteelt en verwerking II;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak landbouwkunde, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak landbouwkunde;
<i>Tuinbouwkunde</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	3.14	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de tuinbouwkunde (akte t);
	13.6	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager tuinbouw- en tuinbouwpraktijkonderwijs (L V), dan wel getuigschrift van tuinbouwvakonderwijzer, verkregen op grond van het desbetreffende examen, afgenomen door een daartoe door Onze minister, belast met de zaken van het landbouwonderwijs, benoemde examencommissie;
	10.13-e	— akte van bekwaamheid tot het geven van (onderwijs in): tuinbouwkunde;
	13.13-a	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen verwante vakken, uitgereikt door de uit de openbare kas bekostigde agrarische lerarenopleiding: 1. plantenteelt en verwerking I 2. plantenteelt en verwerking II;
	13.14-a	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen verwante vakken: 1. plantenteelt en verwerking I 2. plantenteelt en verwerking II;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak tuinbouwkunde, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak tuinbouwkunde;
<i>Huishoudkunde</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	1.28 (B)	— diploma van landbouwkundig ingenieur verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Landbouwhogeschoolstatuut 1956 (Besluit van 19 juli 1956, Stb. 417, zoals gewijzigd bij Besluit van 22 augustus 1962, Stb. 326) — indien afgestudeerd in richting XXI, of XXII — + p.d.v.;
	1.28 (C)	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen verkregen o.g.v. een examen afgelegd volgens het Academisch Statuut (Besluit van 11 september 1963, Stb. 380, zoals terzake gewijzigd bij Besluit van 24 oktober 1970, Stb.

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
		507) in een der studierichtingen van de faculteit der landbouwwetenschappen (zoals bedoeld in de artikelen 173a t/m r van genoemd Statuut) — indien afgestudeerd in richting NM40, huishoudwetenschappen — + p.d.v.;
	3.16	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de huishoudkunde (akte v);
	5.36	— N VII + aanvullingsgetuigschrift + p.g.;
	5.37	— N VIII + aanvullingsgetuigschrift + p.g.;
	5.40	— N XII + p.g.;
	5.45	— N XVII + p.g.;
	5.46	— N XVIII + p.g.;
	5.47	— N XIX + p.g.;
	6.1	— diploma van de hierna te noemen uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke tweedegraads applicatiecursussen:
		d. huishoudkunde;
	7.1-o	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder huishoudkunde, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in huishoudkunde, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-o	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder huishoudkunde, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in huishoudkunde, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak huishoudkunde, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.8	— in België behaald diploma van geaggregeerde van het lager technisch onderwijs, afdeling huishoudkunde (Nederlandstalig), dan wel in België behaald diploma van geaggregeerde van het lager technisch onderwijs, afdeling landbouwhuishoudkunde (Nederlandstalig);
<i>Friese taal</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	1.2k	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen Friese taal en letterkunde (hoofdvak bij het doctoraal examen Friese taal) + p.d.v.;
	1.2a t/m j en l t/m r	— idem in een der taal- en letterkundige studierichtingen van de faculteit der letteren (indien: Friese taal- en letterkunde in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen) + p.d.v.;
	1.3	— idem geschiedenis (onder voorwaarde als bedoeld bij nr. 1.2) + p.d.v.;
	1.4a, b	— idem kunstgeschiedenis en archeologie of archeologie (onder voorwaarde als bedoeld bij nr. 1.2) + p.d.v.;
	2.21	— akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in de Friese taal en letterkunde + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
	2.22	— akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in de Friese taal en letterkunde + het daarbij behorende bewijs van pedagogische en didactische voorbereiding;
	3.17	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de Friese taal (akte w);
	16.4a	— akte van bekwaamheid B tot het geven van middelbaar onderwijs in de Friese taal, uitgereikt voor het jaar 1955 door de Stichting «De Fryske Akademy»;
	16.4b	— akte van bekwaamheid A tot het geven van middelbaar onderwijs in de Friese taal, uitgereikt voor het jaar 1955 door de Stichting «De Fryske Akademy»;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
<i>Spaanse taal</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	16.5	— diploma voor de volledige akte Fries l.o., uitgereikt voor 1 januari 1957 door de Algemene Fryske Underrjocht Kommissje;
	—	— bevoegdheid voor het vak Fries aangetekend op de akte van bekwaamheid als volledig bevoegd onderwijzer (nr. 3.3);
	—	— het diploma van de applicatiecursus Friese taal;
	—	— de verklaring, bedoeld in artikel V van het koninklijk besluit van 15 juli 1980 (Stb. 422);
	1.2f	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen Spaanse taal- en letterkunde (hoofdvak bij het doctoraal examen Spaanse taal) + p.d.v.;
	1.2a t/m e en g t/m r	— idem in een der taal- en letterkundige studie- richtingen van de faculteit der letteren (indien: 1. Spaanse taal- en letterkunde in volle omvang bijvak was van het doctoraal examen; dan wel 2. kandidaatsexamen is afgelegd in de Spaanse taal) + p.d.v.;
	1.3	— idem geschiedenis (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.2) + p.d.v.;
	1.4a, b	— idem kunstgeschiedenis en archeologie of archeologie (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.2) + p.d.v.;
	1.5	— idem muziekwetenschap (onder voorwaarden als bedoeld bij nr. 1.2) + p.d.v.;
	2.23	— akte van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in een levende taal (Spaans), anders dan Frans, Duits, Engels of Fries, + Q;
	3.18	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de Spaanse taal (akte x);
	17.3	— Surinaamse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak Spaanse taal, mits afgegeven voor 1 januari 1983;
	17.5	— Nederlands-Antilliaanse akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het vak Spaanse taal;
<i>Esperanto</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	3.19	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in het Esperanto (akte ij);
	16.6	— diploma B (instruakapablo), onder rijks- toezicht voor 1 januari 1968 uitgereikt door de Algemene Nederlandse Esperanto Examen- commissie, dan wel diploma S (supera diploma), onder rijkstoezicht voor 1 januari 1968, uitgereikt door de Algemene Nederlandse Esperanto Examen- commissie;
<i>Machineschrijven</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	16.2	— staatsdiploma voor leraar in het machine- schrijven ingesteld bij koninklijk besluit van 5 mei 1958, Stb. 229;
<i>Kantoorpraktijk</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	4.1	— verklaring/diploma van de door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen aangewezen applicatie- cursussen voor scholen waarvoor een bewijs van bekwaamheid van de derde graad is vereist: • derdegraads applicatiecursussen, • cursussen tot 1 januari 1970 uitgegaan van het MULO-Verband (cursus natuurkunde te zamen met cursus scheikunde; cursus biologie), • cursussen uitgaande van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, • applicatiecursus georganiseerd door de Algemene Nederlandse Onderwijsfederatie en de drie Pedagogische Centra in de jaren 1969–1976, goed- gekeurd bij brief van 28 juli 1969, kenmerk OP/9622 (kantoor- en winkelpraktijk), — g. kantoor- en winkelpraktijk; — h. kantoorpraktijk;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	7.1-g	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder economische wetenschappen II en recht, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in de economische wetenschappen II en recht, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs; mits behaald op of na 1 december 1985;
	7.2-p	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder economische wetenschappen II en recht, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in economische wetenschappen II en recht, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs; mits behaald op of na 1 december 1985;
<i>Verkooppraktijk</i> (art. 13, tweede lid, ISOVSO)	4.1	— verklaring/diploma van de door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen aangewezen applicatiecursussen voor scholen waarvoor een bewijs van bekwaamheid van de derde graad is vereist: • derdegraads applicatiecursussen, ◦ cursussen tot 1 januari 1970 uitgegaan van het MULO-Verband (cursus natuurkunde tezamen met cursus scheikunde; cursus biologie), • cursussen uitgaande van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, • applicatiecursus georganiseerd door de Algemene Nederlandse Onderwijsfederatie en de drie Pedagogische Centra in de jaren 1969—1976, goedgekeurd bij brief van 28 juli 1969, kenmerk OP/9622 (kantoor- en winkelpraktijk), — g. kantoor- en winkelpraktijk; — i. verkooppraktijk;
	7.1-q + p	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee vakken, te weten: economische wetenschappen I en recht alsmede economische wetenschappen II en recht, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs; mits behaald op of na 1 december 1986;
Beroepsgerichte vakken: (art. 13, tweede lid, ISOVSO)		
<i>Gezondheidszorg</i>	5.36	— N VII + p.g.;
	5.36	— N VII + aanvullingsgetuigschrift + p.g.;
	5.37	— N VIII + aanvullingsgetuigschrift + p.g.;
	5.40	— N XII + p.g.;
	5.45	— N XVII + p.g.;
	5.46	— N XVIII + p.g.;
	5.47	— N XIX + p.g.;
	17.8	— In België behaald diploma van geaggregeerde van het lager technisch onderwijs, afdeling huishoudkunde (Nederlandstalig), dan wel in België behaald diploma van geaggregeerde van het lager technisch onderwijs, afdeling landbouwhuishoudkunde (Nederlandstalig);
<i>Gezondheidskunde</i>	5.36	— N VII + p.g.;
	5.36	— N VII + aanvullingsgetuigschrift + p.g.;
	5.37	— N VIII + aanvullingsgetuigschrift + p.g.;
	5.40	— N XII + p.g.;
	5.45	— N XVII + p.g.;
	5.46	— N XVIII + p.g.;
	5.47	— N XIX + p.g.;
	5.48	— N XX + p.g.;
	6.1	— diploma van de hierna te noemen uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke tweedegraads applicatiecursussen: h. gezondheidskunde;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	7.1-r	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder gezondheidskunde, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in gezondheidskunde, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-q	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder gezondheidskunde, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in gezondheidskunde, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	17.8	— in België behaald diploma van geaggregeerde van het lager technisch onderwijs, afdeling huishoudkunde (Nederlandstalig), dan wel van geaggregeerde van het lager technisch onderwijs, afdeling landbouwhuishoudkunde (Nederlandstalig);
<i>Textiele werkvormen</i>	3.15	— akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in de vrouwelijke handwerken (akte u);
	5.1	— N a + p.g.;
	5.4	— N d + p.g.;
	5.18	— N q + p.g.;
	5.19	— N r + p.g.;
	5.20	— N s + p.g.;
	6.1	— diploma van de hierna te noemen uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke tweedegraads applicatiecursussen:
		e. textiele werkvormen;
	7.1-l	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee der na te noemen vakken waaronder textiele werkvormen, dan wel akte van bekwaamheid van de tweede graad in de textiele werkvormen, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	7.2-l	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee der na te noemen vakken waaronder textiele werkvormen, dan wel akte van bekwaamheid van de derde graad in de textiele werkvormen, tevens getuigschrift tot het geven van godsdienstonderwijs;
	8.4	— diploma van een school voor kunstonderwijs op het terrein van de beeldende kunsten, afdeling opleiding leraren op eerstegraads niveau:
		c. textiele werkvormen;
<i>Bouwkunde</i>	1.26d	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen bouwkunde van een technische hogeschool (of overeenkomstig diploma van ingenieur) + p.d.v. en mits belanghebbende beschikt over drie jaar praktijkervaring in de vakrichting bouwkunde, al dan niet na het behalen van het getuigschrift/diploma;
	4.3	— de verklaring dat de bijscholingscursus in verband met de «verbrede afdelingen» is gevolgd: a. bouwtechniek;
	5.29	— N III + p.g.;
	5.30	— N IIIa + p.g.;
	6.1	— diploma van de hierna te noemen uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke tweedegraads applicatiecursussen;
		a. bouwkunde;
		fl. bouwtechniek, spec. houtbewerken en steenbewerken;
		f2. bouwtechniek, spec. afwerkingstechnieken;
		m. weg- en waterbouwkunde;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	10.1-Ia	— getuigschrift of diploma van een uit 's Rijks kas bekostigde hogere technische school;
		— afdeling bouwkunde of bouwtechnische bedrijfskunde/aannemersopleiding + p.g.;
	10.1-Ic	— idem,
		— afdeling weg- en waterbouwkunde (civiele techniek) + p.g.;
		Bovenstaande bevoegdheden vermeld onder nr. 10.1-Ia en 10.1-Ic gelden indien betrokkene na het behalen van het getuigschrift of het diploma ten minste drie jaren in de praktijk is werkzaam geweest in de vakrichting van het getuigschrift of het diploma, e.e.a. ten genoegen van Onze minister of, indien het de bezitter van een getuigschrift of een diploma van een avond-h.t.s. of van een werkmeestersopleiding betreft na zijn 17e jaar vier jaren in de praktijk werkzaam is geweest en mits betrokkene in het bezit zijnde van het getuigschrift of het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak bouwkunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	10.2	— diploma van de uit 's Rijks kas bekostigde Academie van bouwkunst te Amsterdam, Arnhem, Groningen, Maastricht, Rotterdam of Tilburg dan wel getuigschrift van de uit 's Rijks kas bekostigde cursussen voor hoger bouwkunst-onderricht te Amsterdam of Tilburg en mits belanghebbende beschikt over drie jaar praktijkervaring in de vakrichting bouwkunde, al dan niet na het behalen van het diploma/getuigschrift;
	10.3-I	— diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde avondscholen, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroeps-onderwijs:
		r. bouwkunde + p.g.;
	10.3-II	— getuigschrift of diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde dagschool te Rotterdam uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leerkrachten voor het Nijverheidsonderwijs:
		r. bouwkunde + p.g.;
	10.4-Ia	— diploma van de vierjarige geherstructureerde derde graadsopleiding in twee der na te noemen vakken waaronder bouwkunde, uitgereikt door een van de avondscholen of van de dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs; behaald voor 1 augustus 1980;
	10.4-Ib	— idem waaronder bouwtechniek; behaald voor 1 augustus 1980;
	10.4-IIa	— idem, diploma van de vijfjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder bouwkunde;
	10.4-IIb	— idem, waaronder bouwtechniek;
	10.5-IIc	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee vakken waaronder
		1. bouwkunde I
		2. bouwkunde II, uitgereikt door het instituut voor de opleiding van leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	10.5-IIId	— idem waaronder
		1. bouwtechniek I
		2. bouwtechniek II;
	10.5-Ic	— diploma van de lerarenopleiding tweede graadsberoepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
		Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs (NGLOB):
		1. bouwkunde I
	10.5-Id	2. bouwkunde II; — idem waaronder
		1. bouwtechniek I
	10.6-Ib	2. bouwtechniek II; — diploma van de lerarenopleiding derde graads- beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs (NGLOB):
		1. bouwtechniek I
	10.6-IIb	2. bouwtechniek II; — akte van bekwaamheid van de derde graad in twee vakken waaronder
		1. bouwtechniek I
		2. bouwtechniek II, uigereikt door het Instituut voor de Opleiding van Leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	17.1	— aan de Technische Hochschule te Aken behaalde diploma van Diplom-Ingenieur — indien behaald voor 1940 of na 1 januari 1950 — mits belang- hebbende in het bezit zijnde van het diploma van Diplom-Ingenieur (overeenkomend met het Nederlandse ingenieursdiploma), tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak bouwkunde heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buiten- gewoon onderwijs;
<i>Bouwtechniek</i>	4.3	— de verklaring dat de bijscholingscursus in verband met de «verbrede afdelingen» is gevolgd:
	5.2	a. bouwtechniek;
	5.3	— Nb + p.g.;
	5.5	— Nc + p.g.;
	5.6	— Ne + p.g.;
	5.29	— Nf + p.g.;
	5.30	— N III + p.g.;
	5.38	— N IIa + p.g.;
	6.1	— N X + p.g.;
		— diploma van de hierna te noemen uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke tweedegraads applicatiecursussen:
		a. bouwkunde;
		f1. bouwtechniek, spec. houtbewerken en steen- bewerken;
		f2. bouwtechniek, spec. afwerkingstechnieken;
		m. weg- en waterbouwkunde;
	10.1-Ia	— getuigschrift of diploma van een uit 's Rijks kas bekostigde hogere technische school:
		— afdeling bouwkunde of bouwtechnische bedrijfs- kunde/aannemersopleiding + p.g.;
	10.1-Ic	— idem,
		— afdeling weg- en waterbouwkunde (civiele techniek) + p.g.;
		Bovenstaande bevoegdheden vermeld onder nr. 10.1- Ia en 10.1-Ic gelden indien betrokkene na het behalen van het getuigschrift of het diploma ten minste drie jaren in de praktijk is werkzaam geweest in de vakrichting van het getuigschrift of diploma, e.e.a. ten genoegen van Onze minister of, indien het de bezitter van een getuigschrift of een diploma van een avond-h.t.s. of van een werk- meestersopleiding betreft na zijn 17e jaar vier jaren in de praktijk werkzaam is geweest en mits betrokkene in het bezit zijnde van het getuigschrift of het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak bouwtechniek heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;

- 10.2 — diploma van de uit 's Rijks kas bekostigde Academie van bouwkunst te Amsterdam, Arnhem, Groningen, Maastricht, Rotterdam of Tilburg dan wel getuigschrift van de uit 's Rijks kas bekostigde cursussen voor hoger bouwkundsonderricht te Amsterdam of Tilburg en mits belanghebbende beschikt over drie jaar praktijkervaring in de vakrichting bouwtechniek, al dan niet na het behalen van het diploma/getuigschrift;
- 10.3-I — diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde avondscholen, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs:
- a. timmeren of houtbewerken + p.g.;
 - b. metselen + p.g.;
 - c. schilderen + p.g.;
 - d. meubelmaken + p.g.;
 - r. bouwkunde + p.g.;
 - w. meubeltechniek + p.g.;
- 10.3-II — getuigschrift of diploma van de na te noemen afdeling van de uit 's Rijks kas bekostigde dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leerkrachten voor het Nijverheidsonderwijs:
- a. timmeren of houtbewerken + p.g.;
 - b. metselen + p.g.;
 - c. schilderen + p.g.;
 - d. meubelmaken + p.g.;
 - r. bouwkunde + p.g.;
 - w. meubeltechniek + p.g.;
- 10.4-Ia — diploma van de vierjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder bouwkunde, uitgereikt door een van de avondscholen of de dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs; behaald voor 1 augustus 1980;
- 10.4-Ib — idem waaronder bouwtechniek; behaald voor 1 augustus 1980;
- 10.4-IIa — idem, diploma van de vijfjarige geherstructureerde derde graadsopleiding in twee der na te noemen vakken waaronder bouwkunde;
- 10.4-IIb — idem, waaronder bouwtechniek;
- 10.5-IIc — akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee vakken waaronder
- 1. bouwkunde I
 - 2. bouwkunde II, uitgereikt door het instituut voor de opleiding van leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
- 10.5-IId — idem waaronder
- 1. bouwtechniek I
 - 2. bouwtechniek II;
- 10.5-Ic — diploma van de lerarenopleiding tweede graadsberoepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs (NGLOB):
- 1. bouwkunde I
 - 2. bouwkunde II;
- 10.5-Id — idem waaronder
- 1. bouwtechniek I
 - 2. bouwtechniek II;
- 10.6-Ib — diploma van de lerarenopleiding derdegraadsberoepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs (NGLOB):
- 1. bouwtechniek I
 - 2. bouwtechniek II;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	10.6-IIb	— akte van bekwaamheid van de derde graad in twee vakken waaronder 1. bouwtechniek I 2. bouwtechniek II, uitgereikt door het Instituut voor de Opleiding van Leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
<i>Consumptieve techniek</i>	4.3	— de verklaring dat de bijscholingscursus in verband met de «verbrede afdelingen» is gevolgd: e. consumptieve techniek; — N XXII + p.g.;
	5.50	— N XXIII + p.g.;
	5.51	— diploma van de hierna te noemen uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke tweedegraads applicatie-cursussen: 1. consumptieve techniek;
	6.1	— diploma van de na te noemen afdeling van de uit 's Rijks kas bekostigde avondscholen, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs: x. banketbakken + p.g.;
	10.3-I	ij. brood-banketbakken + p.g.;
	10.4-Ic	— diploma van de vierjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder consumptieve techniek I, uitgereikt door een van de avondscholen of van de dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs; behaald voor 1 augustus 1980;
	10.4-I d	— idem, in twee der na te noemen vakken waaronder consumptieve techniek II; behaald voor 1 augustus 1980;
	10.4-IIc	— idem, diploma van de vijfjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder consumptieve techniek I;
	10.4-II d	— idem, diploma van de vijfjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder consumptieve techniek II;
	10.5-Ih	— diploma van de lerarenopleiding tweedegraads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs (NGLOB): 1. brood- en banketbakken I 2. brood- en banketbakken II;
	10.5-Ii	— idem waaronder 1. koken en serveren I 2. koken en serveren II;
	10.6-If	— diploma van de lerarenopleiding derdegraads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs: 1. consumptieve techniek I 2. consumptieve techniek II;
<i>Elektrotechniek</i>	1.26f	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen elektrotechniek van een technische hogeschool (of overeenkomstig diploma van ingenieur) + p.d.v. en mits belanghebbende beschikt over drie jaar praktijkervaring in de vakrichting elektrotechniek, al dan niet na het behalen van het getuigschrift/diploma;
	1.27	— getuigschrift van met goed gevolg afgelegd baccalaureaatsexamen: d. elektrotechniek + p.d.v. (en onder voorwaarde als vermeld bij nr. 1.26);

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	5.22	— Nu + p.g.;
	5.34	— N V + p.g.;
	5.44	— N XVla + p.g.;
	6.1	— diploma van de hierna te noemen uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke tweedegraads applicatie-cursussen: b. elektrotechniek; g. praktijk elektrotechniek;
	10.1-I d	— getuigschrift of diploma van een uit 's Rijks kas bekostigde hogere technische school; — afdeling elektrotechniek of elektrotechnische bedrijfstechniek + p.g.;
	10.1-II d	— idem van de werkmeestersopleiding te Heerlen; — afdeling elektrotechniek + p.g.;
		Bovenstaande bevoegdheden vermeld onder nr. 10.1-I d en 10.1-II d gelden indien betrokkene na het behalen van het getuigschrift of het diploma ten minste drie jaren in de praktijk is werkzaam geweest in de vakrichting van het getuigschrift of diploma, een en ander ten genoegen van Onze minister of, indien het de bezitter van een getuigschrift of een diploma van een avond-h.t.s. of van een werkmeestersopleiding betreft na zijn 17e jaar vier jaren in de praktijk werkzaam is geweest en mits betrokkene in het bezit zijnde van het getuigschrift of het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak elektrotechniek heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	10.3-I	— diploma van de na te noemen afdelingen van uit 's Rijks kas bekostigde avondscholen, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs: n. elektromontage + p.g.;
		v. elektrotechniek + p.g.;
	10.3-II	— getuigschrift of diploma van de na te noemen afdeling van de uit 's Rijks kas bekostigde dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leerkrachten voor het Nijverheidsonderwijs: n. elektromontage + p.g.;
		v. elektrotechniek + p.g.;
	10.4-I e	— diploma van de vierjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder elektrotechniek, uitgereikt door een van de avondscholen of van de dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs; behaald voor 1 augustus 1980;
	10.4-I f	— idem, in twee der na te noemen vakken waaronder praktijk elektrotechniek; behaald voor 1 augustus 1980;
	10.4-II e	— idem, diploma van de vijfjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder praktijk elektrotechniek;
	10.4-II f	— idem, diploma van de vijfjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder praktijk elektrotechniek;
	10.5-I g	— diploma van de lerarenopleiding tweedegraads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs (NGLOB): 1. elektrotechniek I; 2. elektrotechniek II;
	10.5-II g	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee vakken waaronder 1. elektrotechniek I 2. elektrotechniek II, uitgereikt door het instituut

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
		voor de opleiding van leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	10.6-Id	— diploma van de lerarenopleiding derdegraads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de scholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs (NGLOB): 1. elektrotechniek I 2. elektrotechniek II;
	10.6-IIId	— akte van bekwaamheid van de derde graad in twee vakken waaronder 1. elektrotechniek I 2. elektrotechniek II, uitgereikt door het instituut voor de opleiding van leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	12.5	— diploma van de uit 's Rijks kas bekostigde lerarenopleiding uitgaande van de Vereniging «Cornelis Douwes» te Amsterdam: d. radiokunde + p.g.;
<i>Grafische techniek</i>	4.3	— de verklaring dat de bijscholingscursus in verband met de «verbrede afdelingen» is gevolgd: c. grafische techniek;
	5.13	— NI + p.g.;
	5.14	— Nm + p.g.;
	10.3-I	— diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde avondscholen, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs: i. letterzetten + p.g.; j. boekdrukken + p.g.;
	10.4-IIg	— diploma van de vijfjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder grafische techniek I, uitgereikt door een van de avondscholen of de dag-school te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs;
	10.4-IIh	— idem, in twee der na te noemen vakken waaronder grafische techniek II;
	10.5-Ij	— diploma van de lerarenopleiding tweede-graads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs (NGLOB): 1. grafische techniek I 2. grafische techniek II;
	10.6-Ig	— idem, diploma van de lerarenopleiding derde-graads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen: 1. grafische techniek I 2. grafische techniek II;
<i>Installatietechniek</i>	4.3	— de verklaring dat de bijscholingscursus in verband met de «verbrede afdelingen» is gevolgd: d. installatietechniek;
	5.24	— Nz + p.g.;
		— N IV + p.g., mits de bezitter van de akte tussen 1 augustus 1970 en 1 augustus 1980 in een al dan niet aaneengesloten periode van twee schooljaren (of in geval van achtmaandscursussen drie cursussen) in theoretisch-technische vakken op het gebied van de installatietechniek onderwijs heeft gegeven aan een school voor l.t.o.;
	5.33	— N IVz + p.g.;
	6.1	— diploma van de hierna te noemen uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke tweedegraads applicatie-cursussen: j3. mechanische techniek, spec. installatietechniek;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	10.3-I	— diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde avondscholen, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs; p. installatiemontage + p.g.; s. werktuigbouwkunde + p.g. (onder voorwaarde als vermeld bij nr. 5.31); u. installatietechniek + p.g.;
	10.4-II	— diploma van de vierjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder installatietechniek, uitgereikt door een van de avondscholen of van de dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs; behaald voor 1 augustus 1980;
	10.4-III	— idem, diploma van de vijfjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder installatietechniek;
	10.6-Ie	— diploma van de lerarenopleiding derdegraads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs; 1. installatietechniek I 2. installatietechniek II;
<i>Mechanische techniek</i>	4.3	— de verklaring dat de bijscholingscursus in verband met de «verbrede afdelingen» is gevolgd; b. mechanische techniek;
	5.8	— Nh + p.g.;
	5.10	— Ni + p.g.;
	5.11	— Nj + p.g.;
	5.12	— Nk + p.g.;
	5.31	— N IV + p.g.;
	5.41	— N XIII + p.g.;
	6.1	— diploma van de hierna te noemen uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke tweedegraads applicatiecursussen: c. werktuigbouwkunde; jl. mechanische techniek, spec. verspanend en niet-verspanend; j2. mechanische techniek, spec. motorvoertuigentechniek; j3. mechanische techniek, spec. installatietechniek;
	10.1-I	— getuigschrift of diploma van een uit 's Rijks kas bekostigde hogere technische school: b. afdeling werktuigbouwkunde, mechanische bedrijfstechniek, mechanische technologie, textielwerktuigkunde of mijnbouw + p.g.; f. scheepsbouwkunde + p.g.; g. vliegtuigbouwkunde + p.g.; h. metaalkunde + p.g.;
	10.1-IIb	— idem van de werkmeestersopleiding te Heerlen; — afdeling werktuigbouwkunde + p.g.; Bovenstaande bevoegdheden vermeld onder nr. 10.1-Ib, f, g of h en 10.1-IIb gelden indien betrokkene na het behalen van het getuigschrift of het diploma ten minste drie jaren in de praktijk is werkzaam geweest in de vakrichting van het getuigschrift of diploma, een en ander ten genoegen van Onze minister of, indien het de bezitter van een getuigschrift of een diploma van een avond-h.t.s. of van een werkmeestersopleiding betreft na zijn 17e jaar vier jaren in de praktijk werkzaam is geweest en mits betrokkene in het bezit zijnde van het getuigschrift of het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak mechanische techniek heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon-onderwijs;

- 10.3-I — diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde avondscholen, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs:
e. constructiebankwerken + p.g.;
f. lassen + p.g.;
g. metaalbewerken + p.g.;
h. fijnmetaalbewerken + p.g.;
s. werktuigbouwkunde + p.g.;
- 10.3-II — getuigschrift of diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde dagschool te Rotterdam uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leerkrachten voor het Nijverheidsonderwijs:
e. constructiebankwerken + p.g.;
f. lassen + p.g.;
g. metaalbewerken + p.g.;
h. fijnmetaalbewerken + p.g.;
s. werktuigbouwkunde + p.g.;
- 10.4-Ij — diploma van de vierjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder mechanische techniek uitgereikt door een van de avondscholen of van de dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs;
behaald voor 1 augustus 1980;
- 10.4-Im — idem waaronder werktuigbouwkunde;
behaald voor 1 augustus 1980;
- 10.4-Ilj — idem, diploma van de vijfjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder mechanische techniek;
- 10.4-IIm — idem waaronder werktuigbouwkunde;
- 10.5-Ia — diploma van de lerarenopleiding tweedegraads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs (NGLOB):
1. werktuigbouwkunde I;
2. werktuigbouwkunde II;
- 10.5-Ib — idem, waaronder
1. mechanische techniek I;
2. mechanische techniek II;
- 10.5-IIa — akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee vakken waaronder
1. werktuigbouwkunde I;
2. werktuigbouwkunde II, uitgereikt door het instituut voor de opleiding van leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
- 10.5-IIb — akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee vakken waaronder
1. mechanische techniek I
2. mechanische techniek II, uitgereikt door het instituut voor de opleiding van leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
- 10.6-Ia — diploma van de lerarenopleiding derdegraads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs (NGLOB):
1. mechanische techniek I
2. mechanische techniek II;
- 10.6-IIa — idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee vakken waaronder
1. mechanische techniek I
2. mechanische techniek II, uitgereikt door het instituut voor de opleiding van leraren te Eindhoven;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	12.2b	— diploma van scheepswerktuigkundige: diploma C + p.g.;
	12.5	— diploma van de uit 's Rijks kas bekostigde lerarenopleiding uitgaande van de Vereniging «Cornelis Douwes» te Amsterdam: a. scheepswerktuigkunde + p.g.;
<i>Motorvoertuigen- techniek</i>	5.23	— Nw + p.g.;
	5.32	— N IVw + p.g.;
	6.1	— diploma van de hierna te noemen uit 's Rijks kas bekostigde tijdelijke tweedegraads applicatie-cursussen: j2. mechanische techniek spec. motorvoertuigen-techniek;
	10.1-le	— getuigschrift of diploma van een uit 's Rijks kas bekostigde hogere technische school; — hogere technische school voor de autotechniek te Apeldoorn; — afdeling autotechniek + p.g.;
		Bovenstaande bevoegdheid vermeld onder nr. 10.1-le geldt indien betrokkene na het behalen van het getuigschrift of het diploma ten minste drie jaren in de praktijk is werkzaam geweest in de vakrichting van het getuigschrift of diploma, een en ander ten genoegen van Onze minister en mits betrokkene in het bezit zijnde van het getuigschrift of het diploma, tussen 1 april 1980 en 1 april 1985 onderwijs in het vak motorvoertuigentechniek heeft gegeven aan scholen en/of afdelingen voor voortgezet onderwijs dan wel voortgezet buitengewoon onderwijs;
	10.3-I	— diploma van de na te noemen afdelingen van de uit 's Rijks kas bekostigde avondscholen, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs: o. motorvoertuigenmontage + p.g.;
		t. motorvoertuigentechniek + p.g.;
	10.4-Ik	— diploma van de vierjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken waaronder motorvoertuigentechniek, uitgereikt door een van de avondscholen of van de dagschool te Rotterdam, uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs; behaald voor 1 augustus 1980;
	10.4-IIk	— idem, diploma van de vijfjarige geherstructureerde derdegraads opleiding in twee der na te noemen vakken, waaronder motorvoertuigentechniek;
	10.5-le	— diploma van de lerarenopleiding tweedegraads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen uitgaande van het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leraren voor het Beroepsonderwijs (NGLOB): 1. motorvoertuigentechniek I 2. motorvoertuigentechniek II;
	10.5-IIe	— akte van bekwaamheid van de tweede graad in twee vakken, waaronder 1. motorvoertuigentechniek I 2. motorvoertuigentechniek II, uitgereikt door het instituut voor de opleiding van leraren te Eindhoven, dat uit de openbare kas bekostigd wordt krachtens de Experimentenwet onderwijs;
	10.6-Ic	— idem, diploma van de lerarenopleiding derdegraads beroepsonderwijs, uitgereikt door een van de avondscholen: 1. motorvoertuigentechniek I 2. motorvoertuigentechniek II;

Onderwijsactiviteiten	OWVO-nrs.	Bewijzen van bekwaamheid
	10.6-IIc	— idem, akte van bekwaamheid van de derde graad in twee vakken, waaronder 1. motorvoertuigentechniek I 2. motorvoertuigentechniek II, uitgereikt door het Instituut voor de opleiding van leraren te Eindhoven;
De onderwijsactiviteiten als bedoeld in artikel 13 ISOVSO	14.1	— middelbare akte pedagogiek B, uitgereikt door de Vereniging tot bevordering van de Studie der Pedagogiek of de Stichting «Raad van Toezicht, Bijstand en Advies voor de Studie der Pedagogiek»; ¹ — de akte van bekwaamheid, uitgereikt door de instituten voor de opleiding van leraren, die uit de openbare kas bekostigd zijn krachtens de Experimentenwet onderwijs; ² — de desbetreffende in de bijlage bij de Overgangswet WVO genoemde bewijzen van bekwaamheid voor dat vak.
Overige niet reeds genoemde vakken		

¹ Uitsluitend voor groepsonderwijs.

² Voor groepsonderwijs, onverminderd de bevoegdheid voor vakonderwijs in de hiervoren aangegeven vakken.

Voetnoot:

a. De in deze bijlage genoemde buitenlandse bewijzen van bekwaamheid gelden, met name voor de buitenlandse ingenieursdiploma's, uitsluitend indien deze van dezelfde vakrichting als de overeenkomstige Nederlandse ingenieur, of overeenkomstige Nederlandse studierichting zijn.

b. 1.1. — Studierichtingen van de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen:

- a. wiskunde (A22)
- b. natuurkunde (A23)
- c. scheikunde (A24)
- d. farmacochemie (—)
- e. biologie (A19)
- f. sterrenkunde (A25)
- g. geologie (A20)
- h. geofysica (—)
- i. farmacie (A21)
- j. technische mechanica (A49)
- k. technische natuurkunde (A47)
- l. technische scheikunde (A52)
- m. informatica (—)

c. 1.2. — Studierichtingen van de faculteit der letteren: (taal- en letterkundige —)

- a. klassieke talen (A1)
- b. Nederlands (A2)
- c. Zuidafrikaans (—)
- d. Frans (A3)
- e. Italiaans (—)
- f. Spaans (A4)
- g. Portugees (—)
- h. Duits (A5)
- i. Engels (A7)
- j. Scandinavische talen (—)
- k. Fries (A6)
- l. Slavische talen (—)
- m. Oud-Germaans (—)
- n. een andere taal of taalgroep (en cultuur) (A8)
- o. algemene taalwetenschap (—)
- p. Indo-Europese taalwetenschap (—)
- q. taalwetenschap van een andere taalfamilie (—)
- r. algemene literatuurwetenschap (—)

d. 1.10. — Studierichtingen van de subfaculteit der sociaal-culturele wetenschappen:

- a. culturele antropologie/sociologie der niet-westerse volken (A11, 14)
- b. sociologie (A12)
- c. politicologie (A13)
- d. planologie (A15)

e. 1.13. — Studierichtingen van de faculteit der economische wetenschappen:

- a. economie (A26)
- b. fiscaal-economische studierichting (A27)
- c. econometrie (A28)

f. 1.15. — Studierichtingen van de faculteit der rechtsgeleerdheid:

- a. Nederlands recht (A30)
- b. notariële studierichting (—)
- c. fiscaal-juridische studierichting (—)
- d. staatkundige studierichtingen, internationale richting (—)
- e. staatkundige studierichtingen, bestuurswetenschappelijke richting (—)
- f. staatkundige studierichtingen, richting politieke wetenschap (—)
- g. Antilliaans recht (—)
- h. Zuidafrikaans recht (—)

g. 1.28(A) — Studierichtingen landbouwkundig ingenieur volgens het Landbouwhogeschool-Statuut 1935 (Besluit van 4 mei 1935, Stb. 95, zoals gewijzigd bij Besluit van 27 juni 1950, K 271 en van 24 juli 1954, Stb. 370): (A60)

- I. akker- en weidebouw (L I)
- II. veeteelt (L II)
- III. zuivelbereiding (L III)
- IV. landhuishoudkunde (economie, L IV)
- V. cultuurtechniek (L V)
- VI. tropische landbouw (K I)
- VII. tropische veeteelt (K II)
- VIII. tropische landhuishoudkunde (economie, K III)
- IX. tuinbouw (plantenteelt) (T I)
- X. tuin- en landschapsarchitectuur (T II)
- XI. bosbouw (B)
- XII. tropische bosbouw (KB)
- XIII. landbouwhuishoudkunde (huishoudtechnische richting)
- XIV. landbouwhuishoudkunde (maatschappelijke richting)

1.28(B) — Studierichting Landbouwkundig ingenieur volgens het Landbouwhogeschool-Statuut 1956 (Besluit van 19 juli 1956, Stb. 417, zoals gewijzigd bij Besluit van 22 augustus 1962, Stb. 326): (A60)

- I. akker- en weidebouw
- II. tropische landbouwplantenteelt
- III. veeteelt
- IV. tropische veeteelt
- V. zuivelbereiding
- VI. tuinbouwplantenteelt
- VII. bosbouw (houtteeltkundige richting)
- VIII. bosbouw (technisch-economische richting)
- IX. landhuishoudkunde
- X. tropische landhuishoudkunde
- XI. cultuurtechniek
- XII. tropische cultuurtechniek
- XIII. tuin- en landschapsarchitectuur
- XIV. plantenveredeling
- XV. plantenziektenkunde

- XVI. bodemkunde en bemestingsleer
- XVII. landbouwwerktuigkunde
- XVIII. levensmiddelentechnologie (landbouwtechnologie)
- XIX. agrarische sociologie
- XX. agrarische sociologie van niet-Westerse gebieden
- XXI. landbouwhuishoudwetenschappen (technische richting)
- XXII. landbouwhuishoudwetenschappen (sociaal-economische richting)

1.28(C) – Studierichtingen van de faculteit der landbouwwetenschappen volgens het Academisch Statuut (Besluit van 11 september 1963, Stb. 380, zoals gewijzigd bij Besluit van 24 oktober 1970, Stb. 507): (A60)

- N10. landbouwplantenteelt
- N11. tropische plantenteelt
- N12. tuinbouwplantenteelt
- N13. plantenveredeling
- N14. plantenziektenkunde
- N15. bosbouw
- N20. zoötechniek
- N30. cultuurtechniek-B
- N31. tropische cultuurtechniek
- N32. landbouwtechniek
- N33. bodemkunde en bemestingsleer
- N40. levensmiddelentechnologie
- N41. voeding
- N42. milieuhygiëne
- N43. moleculaire wetenschappen
- NM10. economie
- NM20. tuin- en landschapsarchitectuur
- NM21. cultuurtechniek-A
- NM30. sociologie van de Westerse gebieden
- NM31. agrarische sociologie van de niet-Westerse gebieden
- NM40. huishoudwetenschappen
- B. biologie

Deze bijlage behoort bij Koninklijk besluit van 18 september 1985, Stb. 517.

De Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen,
G. van Leijenhorst

Algemeen

Met het onderhavige besluit wordt beoogd voorschriften te geven met betrekking tot een aantal onderwijskundige aspecten van de wet. Het gaat daarbij om die onderwerpen op onderwijskundig gebied, waarvan de wet regeling bij amvb al dan niet verplicht voorschrijft. Zoals uit de navolgende opsomming blijkt, gaat het niet in de eerste plaats om onderwijskundige voorschriften in die zin dat zij betrekking hebben op de inrichting van het onderwijs, maar betreft het voorschriften van diverse aard die onder meer een aantal randvoorwaarden voor bepaalde onderwijsactiviteiten bevatten. Terwille van de overzichtelijkheid zijn zij in één amvb samengevoegd. Te zamen met de onderwijskundige bepalingen die in de wet zelf zijn opgenomen, vormen zij het onderwijskundige kader van het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (dat overigens verder ook als «(voortgezet) speciaal onderwijs» zal worden aangeduid). Het betreft:

1. de afdelingen die, naast de in de wet genoemde, op grond van artikel 9, derde lid, van de wet aan scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs kunnen worden verbonden;
2. de praktijktijd bedoeld in artikel 16 van de wet;
3. de voorzieningen bedoeld in artikel 19a, van de wet (de zogenaamde ambulante begeleiding en symbiose, alsmede het partieel en tijdelijk tellen van leerlingen);
4. de samenstelling van de commissie die op grond van artikel 33, tweede lid, van de wet oordeelt over de toelating tot en het verblijf op een school, alsmede de voorschriften omtrent het door deze commissie verrichte onderzoek;
5. de aanwijzing van de bewijzen van bekwaamheid die naast de in artikel 111, eerste lid, van de wet genoemde, de bevoegdheid tot het geven van speciaal onderwijs verlenen en de aanwijzing van de onderscheiden onderwijsactiviteiten waarvoor de bewijzen van bekwaamheid bedoeld in artikel 111, derde lid, van de wet bevoegdheid verlenen.

De amvb op grond van artikel 18, eerste lid, van de wet met betrekking tot het onderwijs in eigen taal en cultuur van leerlingen met een niet-Nederlandse culturele achtergrond zal in dit besluit worden opgenomen bij de inwerkingtreding van artikel 18. Zoals onder andere in de memorie van toelichting bij de Overgangswet ISOVSO (Kamerstukken II, 1983-1984, 18321, nr. 3, blz. 11) is aangegeven, is de wijze waarop aan dit onderwijs vorm moet worden gegeven, nog onderwerp van nader beraad. Mijn streven is zodanige maatregelen te treffen dat met het onderwijs in eigen taal en cultuur aan scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs in het schooljaar 1986/1987 een aanvang kan worden gemaakt.

In deze amvb is ten aanzien van die onderwerpen die ook reeds in het besluit buo worden geregeld, zoveel mogelijk aansluiting bij dat besluit gezocht. Conform het karakter van de wet is ook hier niet in de eerste plaats beoogd om een nieuwe visie op het (voortgezet) speciaal onderwijs wettelijk gestalte te geven, maar om vanuit de bestaande structuren van het buitengewoon onderwijs ruimte te geven aan de ontwikkeling naar (voortgezet) speciaal onderwijs. In de memorie van toelichting bij de wet (Kamerstukken II, 1980-1981, 16811, nr. 3, blz. 2 t/m 5) zijn de onderwijskundige uitgangspunten uitvoerig belicht, waarbij is aangegeven in welk opzicht is aangesloten bij de regelingen in het besluit buo en in hoeverre reeds rekening is gehouden met nieuwe ontwikkelingen. In het onderhavige besluit wordt langs de aangegeven weg voortgegaan.

¹ In deze nota van toelichting worden de volgende afkortingen gebruikt:
 amvb—algemene maatregel van bestuur
 besluit buo—Besluit buitengewoon onderwijs 1967 (Stb. 1978, 582)
 ISOVSO—Interimwet op het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (Stb. 1984, 654)

In zijn advies over het onderhavige ontwerp-besluit is de Onderwijsraad ingegaan op enkele onderdelen van het ontwerp. Met voldoening constateer ik dat de raad kan instemmen met de in het ontwerp geregelde materie. In het navolgende ga ik in op de belangrijkste opmerkingen van de raad. De raad stelt een andere definitie voor meervoudige gehandicapte kinderen voor. Dienaangaande merk ik het volgende op. Het definiëren van het meervoudig gehandicapt zijn is een uiterst moeilijke aangelegenheid. Ook op wetenschappelijk niveau zijn diverse pogingen op dit punt gedaan zonder dat dit tot duidelijke overeenstemming heeft geleid. De definitie opgenomen in dit besluit heeft in ieder geval het voordeel dat ze duidelijk is toegesneden op de onderwijssituatie en daardoor inzichtelijk is voor het onderwijsveld. Verwacht mag worden dat het onderwijsveld veeleer is geïnteresseerd in de aan de definitie gekoppelde faciliteiten, dan in de definitie zelf. Uit dien hoofde acht ik aanpassing van de definitie in de zin als door de raad voorgesteld, niet gewenst. De raad constateert een discrepantie tussen de faciliteiten die aan een leerling van een school voor (voortgezet) speciaal onderwijs kunnen worden verstrekt, en die welke nu via het voorliggende ontwerp worden voorgesteld voor de leerlingen die in het reguliere onderwijs worden geplaatst en daar via ambulante begeleiding vanuit de school voor (voortgezet) speciaal onderwijs worden ondersteund in hun verdere ontwikkeling.

Terecht merkt de raad op dat de hulpvraag van het kind centraal dient te staan. De principiële vraag die vervolgens bij nadere uitwerking van een ambulante begeleidingsregeling moet worden gesteld, is met welke bedoeling de ambulante begeleiding gerealiseerd gaat worden: heeft zij alleen de ondersteuning van de betrokken leerling op het oog of een verder weg liggend doel.

In de regeling zoals deze is opgenomen in het ontwerp-besluit is uitdrukkelijk voor dit laatste gekozen. Vanuit de ook door het kabinet sterk gestimuleerde integratiegedachte wordt de ambulante begeleiding geplaatst in het perspectief van het verwerven van een zo zelfstandig mogelijke plaats in de maatschappij na beëindiging van de schoolloopbaan. Natuurlijk zal de daarvoor noodzakelijke zelfstandigheidstraining stapsgewijs moeten plaatsvinden en omgeven moeten worden met de nodige waarborgen voor de betrokken leerling. De eerste intrede in het reguliere onderwijs, los van de vraag of het een overstap vanuit het speciaal onderwijs betreft, kan zo'n stap op weg naar zelfstandigheid zijn voor een leerling met een handicap. De ambulante begeleiding vormt daarbij de waarborg voor de leerling dat hij de nieuwe situatie meester wordt in plaats van dat de situatie zich meester maakt van de leerling. Dat zelfstandigheidsperspectief stelt overigens wel een aantal eisen aan de ambulante begeleiding. Ten eerste dient de begeleiding daarmee per definitie eindig te zijn. Voorts dient de begeleiding meer te zijn dan alleen maar leerling ondersteunend. De begeleiding dient gericht te zijn op het overbodig maken van zichzelf, dat wil zeggen dat de begeleiding tot taak heeft zowel bij de leerling als in de reguliere school waar de betrokken leerling onderwijs ontvangt, zodanige condities aan te brengen dat de leerling en de reguliere school in staat zijn gezamenlijk verantwoording te dragen voor het onderwijsleerproces van deze leerling, wat op zich ten opzichte van de overige leerlingen op die school een stuk integratie betekent. Er bestaat begrip voor de mogelijkheid dat zich in incidentele gevallen situaties kunnen voordoen waarbij blijkt dat men met de in de regeling opgenomen limitering niet uitkomt. Dit houdt het risico in, zoals de Onderwijsraad aangeeft, dat op dat moment alle inspanningen voor niets blijken te zijn geweest. Terecht merkt de raad op dat dit niet de bedoeling kan zijn. Overigens is daarmee in de regeling zelf al rekening gehouden. In de regeling is namelijk een zekere flexibiliteit opgenomen bij de overstap van het reguliere basisonderwijs naar het reguliere voortgezet onderwijs. Om aan het bezwaar van de raad tegemoet te komen dat de duur van de ambulante begeleiding rigide is, stel ik voor een ontheffingsmogelijkheid op te nemen.

Het is de raad opgevallen dat ambulante begeleiding in het vervolgonderwijs niet alleen wordt beperkt tot het voortgezet onderwijs dat aansluit op het basisonderwijs, maar ook tot het kort middelbaar beroepsonderwijs. De raad vraagt zich af waarom hiervoor is gekozen en pleit voor uitbreiding tot andere soorten van voortgezet onderwijs. Hij is van mening dat ambulante begeleiding in het overige voortgezet onderwijs ook mogelijk moet zijn voor de begaafde leerlingen die van het speciaal onderwijs afkomstig zijn of daar zonder ambulante begeleiding op aangewezen zouden zijn. Het spreekt voor zich dat de regeling als opgenomen in het ontwerp-besluit geen discriminatie in mag houden van de begaafde leerlingen. Bij de raad is kennelijk deze suggestie gewekt door het opnemen van het kort middelbaar beroepsonderwijs (KMBO) als onderwijssoort waarin ambulante begeleiding mogelijk is. De achtergrond van het opnemen van het KMBO in de regeling is echter een geheel andere. De opzet van de regeling was de begeleiding in principe te beperken tot wat vroeger wel genoemd werd de eerste fase van het voortgezet onderwijs. Het KMBO is ontstaan met de bedoeling het gat in de Wet op het voortgezet onderwijs (Stb. 1967, 387) te dichten, dat wil zeggen tussentijdse uitvallers uit de eerste fase van het voortgezet onderwijs toch nog een opvang te kunnen bieden, vandaar de in principe drempelloze toelating. Dat wil zeggen dat het KMBO ook qua leeftijdscategorie beschouwd kan worden als een (gedeeltelijk) parallelle onderwijsvoorziening voor leerlingen in de eerste fase van het voortgezet onderwijs. Vanuit deze overweging is het KMBO ook opgenomen in de regeling. Niettemin is naar aanleiding van de opmerking van de raad in het achtste lid voorzien in een ontheffingsmogelijkheid van het voorschrift dat is opgenomen in het tweede lid.

Ten aanzien van de samenstelling van de zogenaamde toelatings- en begeleidingscommissie voor scholen voor kinderen die zijn opgenomen in ziekenhuizen, merkt de raad op dat de samenstelling van die commissie te beperkt is. Ik zie de noodzaak de samenstelling van bedoelde commissie te vergroten niet in. In de praktijk heeft de samenstelling tot nog toe niet tot knelpunten geleid. Bij de voorbereiding van dit ontwerp-besluit is mij hieromtrent ook niets gebleken. Overigens heb ik wel, naar aanleiding van het met het veld gevoerde overleg, een tweede lid aan artikel 19 toegevoegd.

Deregulering

1. Het onderhavige ontwerp-besluit strekt tot de uitwerking van de artikelen 9, derde lid, 16, 19a, 33, tweede en derde lid, en 111, derde, vierde en zesde lid, van de ISOVSO. Het dient ter vervanging van het besluit buo voor zover de in het onderhavige besluit opgenomen onderwerpen in het besluit buo werden geregeld. Immers, het besluit buo is op grond van artikel C 2 van de Overgangswet ISOVSO (Stb. 1984, 653) niet meer van toepassing op de in het onderhavige besluit geregelde materie. Voorts worden in het besluit enkele onderwerpen geregeld die tot nu toe bij circulaire werden geregeld, bijvoorbeeld in die van 27 juni 1978, kenmerk VO/LMB-78/018, en die van 24 november 1982, kenmerk C820382 BO/SP/J 8810. Doordat de onderwerpen op onderwijskundig gebied in één besluit worden geregeld, kan ten opzichte van de huidige regelgeving worden gesproken van een duidelijke, meer overzichtelijke regelgeving.

2. Wat betreft doelstellingen en werkingssfeer van het ontwerp-besluit zijn er geen overlappingen met andere bestaande of in voorbereiding zijnde regelingen. Van enige samenhang met in voorbereiding zijnde regelgeving is sprake, en wel voor wat betreft het Formatiebesluit ISOVSO (Stb. 1985, 518) en het Bekostigingsbesluit ISOVSO (Stb. 1985,).

3. Voor de uitvoering en financiering van de regeling worden geen nieuwe organen in het leven geroepen.

4. De ontwerp-regeling leidt niet tot het instellen van nieuwe bestuursinstrumenten. In het ontwerp-besluit is op diverse plaatsen de bepaling voorgesteld dat hetzij de inspecteur, hetzij de minister op verzoek van het bevoegd gezag kan toestaan dat van de algemene regel wordt afgeweken.

Dit hangt samen met het interim-karakter van de wet: gekozen is namelijk voor een periode van 10 jaar waarin soepel op onderwijskundige ontwikkelingen moet kunnen worden gereageerd. Een uitputtende opsomming in welke gevallen positief op een verzoek zal worden gereageerd kan derhalve niet worden gegeven. Wel worden in de nota van toelichting enkele voorbeelden geschetst.

5. Van een toeneming van externe beleidslasten als gevolg van dit ontwerp-besluit is geen sprake. De interne beleidslasten als gevolg van de uitvoering van de regeling zullen afnemen aangezien enkele circulaires en richtlijnen achterwege kunnen blijven. Personele gevolgen en gevolgen voor het justitiële apparaat zijn niet aanwezig.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Titel II. Afdelingen

Artikel 9, tweede lid, van de wet biedt de mogelijkheid dat afdelingen voor speciaal onderwijs aan in hun ontwikkeling bedreigde kleuters worden verbonden aan scholen voor speciaal onderwijs en scholen voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs aan moeilijk lerende kinderen, aan zeer moeilijk opvoedbare kinderen, en aan kinderen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden. Ingevolge artikel 9, derde lid, van de wet wordt bij amvb bepaald aan welke soorten van scholen andere afdelingen dan de genoemde kunnen worden verbonden. Titel II van de onderhavige amvb geeft hieraan uitvoering. In dit verband wil ik erop wijzen dat de bekostiging van afdelingen eerst een aanvang kan nemen, indien zij voorkomen op een goedgekeurd plan van scholen, bedoeld in titel IV, afdeling 2, van de wet.

Artikel 2

In artikel 2, eerste lid, is bepaald aan welke schoolsoorten – te weten aan dezelfde schoolsoorten als waarvan ook in het besluit buo sprake was – een afdeling voor meervoudig gehandicapte kinderen kan worden verbonden. Aandacht verdient dat het in plaats van het stichten van een dergelijke afdeling ook mogelijk is om, met toepassing van de artikelen 23, vierde lid, of 24, tweede lid, van de wet goedkeuring te verkrijgen voor het aanstellen van extra personeel ten behoeve van tot de school toegelaten meervoudig gehandicapte kinderen. Vooral in die gevallen waarin te weinig leerlingen aanwezig zijn voor een afzonderlijke afdeling of waarin de problemen niet zwaar genoeg zijn voor een afzonderlijke afdeling, kan dit een goede oplossing betekenen.

Het derde lid van artikel 2 bepaalt dat de minister voorschriften geeft voor de toelating tot een afdeling van meervoudig gehandicapte kinderen. Bij de hier bedoelde voorschriften gaat het er, net als bij artikel 36 van de ISOVSO, om te bepalen voor welke combinatie van handicaps van kinderen die de afdeling bezoeken, het onderwijs bestemd is. Iedere combinatie vergt weer een bepaalde onderwijskundige aanpak. Het onderwijs dat in zo'n afdeling wordt geboden, dient op een dergelijke aanpak te worden gericht.

Artikel 3

Artikel 3 maakt het mogelijk een afdeling voor speciaal onderwijs aan kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden te verbinden aan een school voor speciaal onderwijs of een school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs voor slechthorende kinderen. In het verleden was hieraan duidelijk behoefte. Afdelingen voor voortgezet speciaal onderwijs zijn niet toegestaan. Dit komt overeen met het bepaalde in het besluit buo. Gezien het interim-karakter van de ISOVSO is er geen reden dit standpunt te wijzigen.

In dit verband wijs ik wel op de mogelijkheid die artikel 10, tweede lid, van de wet biedt om op een individueel verzoek van het bevoegd gezag met ministeriële goedkeuring kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden toe te laten tot scholen die voortgezet speciaal onderwijs aan slechthorende kinderen bieden.

Artikel 4

Voor het bepaalde in artikel 4 geldt eveneens dat dit de situatie onder het besluit buo weergeeft en dat er op dit moment geen reden is om die situatie te wijzigen. Er zijn dus alleen afdelingen voor speciaal onderwijs aan slechtziende kinderen aan scholen voor blinde kinderen mogelijk, en niet omgekeerd. Ook hier wijs ik voor wat betreft het voortgezet speciaal onderwijs op de mogelijkheid die artikel 10, tweede lid, van de wet biedt voor de toelating van slechtziende kinderen tot scholen die voortgezet speciaal onderwijs aan blinde kinderen bieden.

Artikel 5

Artikel 5 biedt de mogelijkheid afdelingen voor speciaal onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen te verbinden aan scholen voor speciaal onderwijs of speciaal en voortgezet speciaal onderwijs aan moeilijk lerende kinderen. Hiermee wordt de huidige praktijk gecontinueerd. Ik zie geen aanleiding de bekostiging van de huidige afdelingen geleidelijk te beëindigen of stichting van nieuwe afdelingen te voorkomen. Indien de in artikel 5 geboden mogelijkheid niet zou bestaan, zouden de reistijden voor de jongere kinderen te lang worden of zouden kinderen in een internaat geplaatst moeten worden. Het streven is erop gericht deze kinderen zo dicht mogelijk bij huis onderwijs te bieden. Nu ook voortgezet speciaal onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen mogelijk is, rijst wellicht de vraag waarom dan geen afdelingen voor voortgezet speciaal onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen mogelijk moeten zijn. Voorshands ben ik van mening dat deze mogelijkheid niet gecreëerd moet worden. Zelfstandige scholen voor zeer moeilijk lerende kinderen bieden de kinderen immers meer onderwijskundige mogelijkheden dan kleine afdelingen. De stabilisering van de huidige situatie houdt tevens verband met het interim-karakter van de ISOVSO.

Titel III. Stage

Het onderwijs kan op grond van artikel 16 van de wet een praktijktijd omvatten. In de onderhavige titel wordt het wat modernere begrip «stage» gehanteerd. De mogelijkheid om stage te volgen, is in beginsel beperkt tot het voortgezet speciaal onderwijs. Op grond van artikel 9, tweede lid, van de Arbeidswet 1919 (Stb. 1919, 624) moet de stagiair ten minste 15 jaar oud zijn. Leerlingen van deze leeftijd zullen in de regel voortgezet speciaal onderwijs volgen. Het voortgezet speciaal onderwijs is ook beter ingericht voor deze categorie leerlingen en stage dient derhalve in dit onderwijs plaats te vinden. Anders dan bij het voortgezet onderwijs is stage binnen het voortgezet speciaal onderwijs niet beperkt tot bepaalde schoolsoorten. Hoewel bij een aantal schoolsoorten meer van de stagemogelijkheid gebruik zal worden gemaakt dan bij andere, ben ik van mening dat in beginsel voor elke leerling deze mogelijkheid moet openstaan. Omdat in bijzondere gevallen de noodzaak voor stage in het speciaal onderwijs aanwezig kan zijn, is een ontheffingsmogelijkheid opgenomen. Ontheffing zal slechts bij uitzondering worden verleend. Dan gelden de bepalingen van deze titel.

Artikel 7

Volgens artikel 19, tweede lid onder g, van de wet dient het schoolwerkplan de schoolorganisatie, waaronder begrepen regelingen met het oog op de inrichting van de stage, te vermelden. Artikel 7 van het besluit bepaalt dat

het stageplan, waarin het wezen van de stage wordt neergelegd, in het schoolwerkplan moet worden opgenomen, en welke onderwerpen ten minste in het stageplan moeten worden opgenomen. Regelmatig contact met de school in organisatorisch en inhoudelijk opzicht is noodzakelijk, zeker ingeval de stage gedurende een langere, aaneengesloten periode wordt gevolgd. Het stageplan richt zich, als onderdeel van het schoolwerkplan, niet rechtstreeks tot de individuele leerling. De basis voor de uitwerking van het stageplan voor de individuele leerling is gegeven in een stage-overeenkomst (artikel 9).

Artikel 8

Voor wat betreft de stage is een maximum duur aangegeven. Daarbij dienen de bij de stage betrokken partijen de duur nader in te vullen, afhankelijk van de aard van de stage geplaatst in het totaal van het opleidingsplan voor de desbetreffende leerling. Zo kan de school zelf bepalen hoe de stagetijd en de onderwijstijd wordt verdeeld. Het aantal uren dat stage wordt gevolgd telt mee voor de bepaling van het maximum aantal uren bedoeld in artikel 19, zevende lid, van de wet. De stage maakt immers krachtens artikel 16 van de wet deel uit van de onderwijsactiviteiten. Mocht onverhoopt blijken dat een stagegever slechts stageplaatsen ter beschikking kan stellen voor bij voorbeeld een duur die de 100 dagen te boven gaat of dat in het licht van het opleidingsplan van een leerling de stageduur ter voltooiing van zijn opleiding verlenging behoeft, bij voorbeeld omdat hij pas in de loop van het schooljaar tot het voortgezet speciaal onderwijs werd toegelaten, dan biedt het tweede lid van artikel 8 de inspecteur de mogelijkheid, op verzoek van het bevoegd gezag, ontheffing te verlenen van de in het eerste lid opgenomen maximale stageduur.

Artikel 9

Voor iedere leerling die een stage wil volgen, wordt een zogenaamd driepartijencontract gesloten tussen het bevoegd gezag, de leerling (of diens wettelijke vertegenwoordiger) en de stagegever. Daarbij worden de rechtsverhoudingen geregeld. In deze overeenkomst, stage-overeenkomst geheten, komt het leeraspect van de stage nadrukkelijk aan de orde. Bij de stage is immers geen sprake van een arbeidsovereenkomst. In het kader van de in 1981 door de toenmalige regering uitgebrachte Beleidsnota Stages zijn enkele modellen ontwikkeld aan de hand waarvan partijen de stage-overeenkomst kunnen opstellen. Ik zal de bevoegde gezagsorganen adviseren daar waar de situatie van de stagiair in het voortgezet speciaal onderwijs zich daartoe leent, van deze modellen gebruik te maken.

Artikel 10

Dit artikel schrijft voor dat het bevoegd gezag ervoor moet zorgdragen dat de stagiair en de stageleraar zijn verzekerd tegen het risico van ongevallen en wettelijke aansprakelijkheid. Een dergelijke verzekering is nodig, omdat de stagiair zowel voor wat betreft de sociale verzekeringen als voor wat betreft de wettelijke aansprakelijkheid in het bedrijf niet dezelfde positie inneemt als de bij het bedrijf in dienst zijnde werknemers. Verder dient de stagiair onderweg van school naar de stageplaats en omgekeerd te zijn verzekerd tegen het risico van ongevallen en wettelijke aansprakelijkheid. Op grond van godsdienstige of levensbeschouwelijke bezwaren kan de minister ontheffing verlenen van de verplichting tot verzekering.

Titel IV. Symbiose

Artikel 11

De doelstelling van het in Titel IV geregelde symbiose-onderwijs is tweeledig. Voorop staat dat het symbiose-onderwijs dient te worden

geplaatst in het perspectief van de schakelfunctie van voortgezet speciaal onderwijs naar regulier voortgezet onderwijs. Anderzijds is het door middel van symbiose mogelijk gebruik te maken van deskundigheid en apparatuur die niet op de school waar de leerlingen voortgezet speciaal onderwijs volgen aanwezig is. De kansen van de desbetreffende leerlingen kunnen hiermee worden vergroot. Beide doelstellingen kunnen slechts dan gestalte krijgen indien de leerlingen ten minste 4 wekelijkse lessen onderwijs ontvangen op de school voor voortgezet onderwijs. Aangezien een lesuur in het voortgezet onderwijs in de regel 50 minuten telt, maar het voorkomt dat een lesuur 45 minuten omvat, spreekt artikel 11 over $4 \times 45 = 180$ minuten.

Artikel 12

Symbiose zal pas dan tot haar recht kunnen komen indien de continuïteit in het leerproces is gewaarborgd. In de eerste plaats dienen hierbij de belangen van de leerlingen in het oog te worden gehouden. Zij hebben recht op een voortschrijdend onderwijsaanbod van de school of inrichting voor voortgezet onderwijs. Voor symbiose is dan ook in artikel 12 als vereiste gesteld dat tussen de bevoegde gezagsorganen een schriftelijke overeenkomst voor een termijn van ten minste 2 aaneengesloten schooljaren wordt gesloten, terwijl in de onderdelen b en c van het tweede lid is geregeld dat het aantal lessen per vak waarop de school waarvan de leerlingen afkomstig zijn ten minste gedurende de overeengekomen periode kan rekenen, als «minimum-garantie» en onverlet het feit dat jaarlijks het werkelijke aantal zal moeten worden vastgesteld, in de overeenkomst moet worden opgenomen. De genoemde termijn is gelijk aan de termijn waarbinnen telkens het schoolwerkplan moet worden vastgesteld, biedt voldoende continuïteit voor het onderwijsleerproces en vormt anderzijds voor de school of inrichting voor regulier voortgezet onderwijs een qua planning overzienbare periode, waarbij het bevoegd gezag van de laatstgenoemde school of inrichting erop kan rekenen dat voor de overeengekomen periode een gedeelte van de formatie en van de materiële voorzieningen van die school voor de symbiose zal worden benut. Overigens zal, zo mogelijk, een langere termijn dan de gestelde minimumtermijn van 2 schooljaren verre de voorkeur verdienen. Onderdeel d van het tweede lid veronderstelt de aanwezigheid bij de lessen van een leerkracht van de school voor (speciaal en) voortgezet speciaal onderwijs. Denkbaar is echter dat daaraan, afhankelijk van de soort van voortgezet speciaal onderwijs, minder dan wel in het geheel geen behoefte meer zal bestaan naar mate gedurende langere tijd van symbiose tussen de betrokken scholen sprake is. Onderdeel d is zodanig geformuleerd dat in onderling overleg hierover van tevoren afspraken kunnen worden gemaakt. Beide scholen kunnen hiermee dan bij hun planning rekening houden.

In het tweede lid, onderdelen e en f, is sprake van jaarlijks door de minister vast te stellen bedragen. De bevoegdheid tot het vaststellen daarvan is gebaseerd op de huidige bekostigingsregeling die op grond van de artikelen E19 en E20 van de Overgangswet ISOVSO voorshands van kracht blijft. De bedoelde bedragen zullen jaarlijks per circulaire worden bekendgemaakt. Onderdeel g beoogt dat de overeenkomst niet blijft voortbestaan indien de inspecteur aan de symbiose zijn goedkeuring onthoudt. Aangezien de overeenkomst een wezenlijk onderdeel vormt van de symbiose tussen de betrokken scholen dient deze bij de beslissing inzake de goedkeuring van de symbiose te worden betrokken en zal ook elke wijziging of verlenging daarvan aan de goedkeuring van de inspecteur moeten zijn onderworpen. Het derde en vierde lid voorzien hierin.

Artikel 13

Ten einde voor een onderwijskundig verantwoorde benadering te waken is in dit artikel een maximale groepsgrootte voor symbiose-onderwijs opgenomen. Bij een hanteren van die maximale groepsgrootte dienen

uiteraard de in andere regelingen opgenomen veiligheidsvoorschriften voor bepaalde praktijklessen in acht te worden genomen in zoverre deze een lager maximum voorschrijven.

Titel V. Ambulante begeleiding, partieel en tijdelijk meetellen van leerlingen

Artikel 19a, eerste lid onder b tot en met d, van de wet bepaalt met betrekking tot de voorzieningen ten behoeve van leerlingen die zijn overgeplaatst naar een school voor basisonderwijs of een school voor voortgezet onderwijs, dat bij algemene maatregel van bestuur voorschriften worden gegeven omtrent:

- a. de aard van de voorzieningen en de eisen waaraan deze moeten voldoen;
- b. de faciliteiten welke ter beschikking worden gesteld en de soorten scholen die daarvoor in aanmerking komen;
- c. het partieel en tijdelijk meetellen van leerlingen.

De personele faciliteiten worden geregeld in het Formatiebesluit ISOVSO en de materiële faciliteiten in het Bekostigingsbesluit ISOVSO. Maatschappelijke ontwikkelingen gericht op het bieden van de mogelijkheid voor een opvoeding van gehandicapte kinderen die zoveel mogelijk overeenkomt met die van niet-gehandicapte leeftijdsgenoten, hebben geleid tot vraag naar de begeleiding van kinderen met een handicap in het regulier onderwijs. Met een zodanige begeleiding zou de overstap naar het regulier onderwijs eerder kunnen worden gemaakt. Aan die vraag komt de regeling in dit besluit tegemoet. Overigens worden voor zintuiglijk gehandicapte kinderen reeds enige jaren faciliteiten verleend.

Ambulante begeleiding dient gericht te zijn op blijvende plaatsing in het regulier onderwijs en moet blijkens de definitie in artikel 1 worden verzorgd door een leraar die is verbonden aan een school voor (voortgezet) speciaal onderwijs. Er is gekozen voor ambulante begeleiding door uitsluitend leraren, omdat zij immers optimaal aan de leraren van het regulier onderwijs kunnen overdragen hoe deze de leerling moeten benaderen. In de praktijk is de begeleiding door een collega ook effectief gebleken. Daar komt bij dat de leerkracht uit het (voortgezet) speciaal onderwijs zowel voor (ortho)pedagogische als didactische problemen van leerlingen de gewenste begeleiding aan de leerlingen kan bieden.

Voorts vermeld ik dat de artikelen 15, vierde lid, en 16, tweede lid, van de Wet op het basisonderwijs (Stb. 1984, 2) de mogelijkheid bieden om op grond van bijzondere omstandigheden goed te keuren dat er meer onderwijzend personeel aan de basisschool verbonden wordt dan de verplichte formatie op grond van de formatieregeling. In mijn circulaire kenmerk C 85 0106 BO/BO 714.040/85005706 dd. 22 mei 1985 wordt voor het schooljaar 1985-1986 een volledige opsomming gegeven van onderwerpen die tot toewijzing kunnen leiden van extra formatie op grond van bovengenoemde artikelen van de Wet op het basisonderwijs. Een van deze onderwerpen betreft de aanwezigheid van zintuiglijk of lichamelijk gehandicapte leerlingen. Indien de leerlingen speciale begeleiding van een groepsleraar nodig hebben ten einde het basisonderwijs te kunnen volgen, dan kan de school voor aanvullende formatie in aanmerking komen. De toe te kennen formatie is afhankelijk van de noodzakelijk te achten speciale begeleiding en het aantal zintuiglijk of lichamelijk gehandicapte leerlingen. In het regulier voortgezet onderwijs is een soortgelijke regeling getroffen. Voor de anders dan zintuiglijk of lichamelijk gehandicapte leerlingen zal bij de toegezegde evaluatie na twee jaar van de regeling ambulante begeleiding aan de hand van de opgedane ervaringen worden gezien of en in welke mate tot facilitering van de scholen voor regulier onderwijs kan worden overgegaan.

Artikel 14

De in artikel 14 opgenomen regeling is blijkens het eerste lid beperkt tot naar het regulier onderwijs overgeplaatste, dan wel voor het eerst in dit onderwijs geplaatste, zintuiglijk, lichamelijk of meervoudig gehandicapte

kinderen. Voorts dient, ingevolge het tweede lid, aan de ambulante begeleiding van de leerling een advies van de onderzoekscommissie ten grondslag te liggen waaruit blijkt dat de desbetreffende leerling deze begeleiding ook daadwerkelijk behoeft.

De wet – en ook in het tweede lid komt dit tot uitdrukking – maakt dezelfde regeling voor dergelijke leerlingen die zijn overgeplaatst van een school bedoeld in artikel 2, tweede lid onder a tot en met f en n, naar een andere school voor (voortgezet) speciaal onderwijs niet mogelijk. Desalniettemin kan het noodzakelijk zijn dat ook ten aanzien van deze kinderen een regeling wordt getroffen voor ambulante begeleiding. Ik zal in voorkomende gevallen, met toepassing van artikel 23, vierde lid, van de wet, voorzieningen mogelijk maken. Ditzelfde geldt ten aanzien van ambulante begeleiding van leerlingen die onderwijs gaan volgen aan een school voor middelbaar of hoger beroepsonderwijs.

Voor lichamelijk gehandicapte leerlingen zijn de mogelijkheden om de problematiek op te lossen met betrekking tot het verwerven van zelfstandige vaardigheden groter dan voor zintuiglijk dan wel meervoudig gehandicapte leerlingen. De specifieke vaardigheden die de eerstgenoemde leerlingen zich eigen moeten maken, zijn bovendien minder ingrijpend. Derhalve is de maximale begeleidingsduur voor lichamelijk gehandicapten in beginsel op 2 jaar (zesde lid) gesteld en voor de zintuiglijk, dan wel meervoudig gehandicapten op 5 jaar (derde lid) wanneer het gaat om overplaatsing naar het basisonderwijs en op 3 jaar (vijfde lid) wanneer het gaat om overplaatsing naar het voortgezet onderwijs. Het streven is erop gericht de overstap zo spoedig mogelijk, dat wil zeggen bij voorkeur vanuit het speciaal onderwijs naar het basisonderwijs, te laten plaatsvinden. Plaatsing in de eerste fase van het voortgezet onderwijs is echter niet uitgesloten. De overgang van uit het speciaal onderwijs afkomstige zintuiglijk, dan wel meervoudig gehandicapten van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs kan opnieuw problemen met zich meebrengen. Daarom kan met toepassing van het vierde lid de periode van begeleiding van 5 jaar in deze gevallen zodanig worden verlengd dat gedurende 2 jaar begeleiding in het reguliere voortgezet onderwijs mogelijk is. Voor lichamelijk gehandicapten is verlenging met een jaar mogelijk (zevende lid).

Het achtste lid ten slotte biedt, zoals reeds is opgemerkt bij de bespreking van het advies van de Onderwijsraad, de mogelijkheid op verzoek van het bevoegd gezag ontheffing van het bepaalde in dit artikel te verlenen indien dit nodig is in het onderwijskundig belang van de leerling. Hierbij valt dan met name te denken aan gevallen waarbij er bij handhaving van de termijnen sprake is van een in ernstige mate schaden van de onderwijskundige belangen van de betrokken leerling of aan de situatie waarin een handicap eerst op latere leeftijd, meer specifiek ten tijde van de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs of tijdens het verblijf in het voortgezet onderwijs ontstaat of verergert en overplaatsing van de leerling naar het voortgezet speciaal onderwijs tot gevolg zou hebben, tenzij in ambulante begeleiding zou worden voorzien. Tot slot kan worden gewezen op de eerder genoemde leerlingen van het middelbaar of hoger beroepsonderwijs.

Artikelen 15 en 16

Voor de niet-zintuiglijk, lichamelijk of meervoudig gehandicapte kinderen zal de aanpak met betrekking tot de overstap naar het regulier onderwijs een andere kunnen zijn dan ten aanzien van de kinderen die wel met een dergelijke handicap worden geconfronteerd het geval zal moeten zijn. De aanpak ten aanzien van de eerstgenoemde categorie kinderen is in de artikelen 15 en 16 uitgewerkt. Het komt erop neer dat leerlingen die ten minste 1 jaar speciaal onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs hebben gevolgd en die blijkens een advies van de commissie met behulp van ambulante begeleiding (eerder) een overstap naar het regulier onderwijs zouden kunnen maken, ook metterdaad naar het regulier onderwijs kunnen worden overgeplaatst, doordat op grond van de regeling voor ambulante

begeleiding faciliteiten ter beschikking staan, waarmee nog een jaar lang deskundigheid en zorg vanuit het (voortgezet) speciaal onderwijs kan worden geboden. Voor een verantwoorde overgang naar het regulier onderwijs moet deze periode voldoende worden geacht. Het gewenningsproces van de leerling en van de ontvangende school kan gedurende deze tijd op adequate wijze worden afgerond. Daarnaast wordt de leerling op de eerstvolgende wettelijke teldatum na de overplaatsing naar het regulier onderwijs, bij het bepalen van de formatie van de school voor (voortgezet) speciaal onderwijs ook nog eens voor $\frac{1}{4}$ meegeteld. Aldus wordt de terugloop in formatie verzacht, de overplaatsing naar het regulier onderwijs gestimuleerd en kan extra verkregen formatietijd worden benut voor het oplossen van probleemsituaties.

Een uitzondering op de regeling vormen de leerlingen die na afronding van het speciaal onderwijs overstappen naar het voortgezet onderwijs. De praktijk heeft geleerd dat die leerlingen in groten getale hun weg zonder verdere bijstand van het (voortgezet) speciaal onderwijs in het regulier onderwijs kunnen vervolgen. Voor die leerlingen die na afronding van het speciaal onderwijs overstappen naar het voortgezet onderwijs geldt dat zij tijdens hun verblijf in het speciaal onderwijs, dankzij de zorg en de begeleiding die zij daar ondervonden, zodanig zijn gevormd, dat die overstap zonder verdere begeleiding kan worden gemaakt. Het toekennen van ambulante begeleiding voor en het partieel en tijdelijk meetellen van die leerlingen zou het doel van de regeling alsdan voorbijschieten.

Titel VI. Commissie

Artikel 33, tweede lid, van de wet schrijft voor dat aan elke school een commissie is verbonden die tot taak heeft te beoordelen of een kind voor het op de school gegeven onderwijs in aanmerking komt, dan wel of voortgezet verblijf van het kind op de school nodig is. In elke commissie heeft op grond van de wet in elk geval de directeur van de school zitting. De overige samenstelling per schoolsoort wordt aan regeling bij algemene maatregel van bestuur overgelaten. In het algemeen zal er per school een commissie zijn. In het kader van regionale samenwerking is het echter heel wel denkbaar dat een aantal scholen te zamen tot instelling van een commissie wenst over te gaan, bij voorbeeld die scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs die zijn betrokken bij de oprichting van een overlegorgaan als bedoeld in artikel 55 van de wet. Ik ben van mening dat door middel van zo'n gezamenlijke commissie een belangrijke bijdrage aan bedoelde samenwerking kan worden geleverd en zie de resultaten van mogelijke ervaringen daarmee dan ook met belangstelling tegemoet.

Artikelen 17 en 18

De artikelen 17 en 18 bepalen voor alle scholen met uitzondering van de scholen voor kinderen die zijn opgenomen in ziekenhuizen, welke deskundigen ten minste in de commissie zitting moeten hebben. Evenals in het besluit buo is hier voorgeschreven dat de commissie ten minste bestaat uit een psycholoog of pedagoog, een maatschappelijk deskundige en een arts. Ik ga ervan uit dat de arts in principe een arts met de specialisatie jeugdarts is, afkomstig van de schoolartsendienst. Ik wijs voorts op de mogelijkheid om met toepassing van artikel 24, tweede lid, van de wet vergoeding te verkrijgen voor de benoeming van een gespecialiseerde arts in de commissie van onderzoek.

Artikel 19

Het artikel bevat voor de scholen voor kinderen die zijn opgenomen in ziekenhuizen een afwijkende bepaling omtrent de samenstelling van de commissie. Buiten de directeur van de school omvat de commissie alleen

de behandelend arts. Deze moet, om uitvoering te kunnen geven aan artikel 35 van de ISOVSO, vaststellen hoe lang de vermoedelijke opnameduur van de leerling in het ziekenhuis zal zijn. Ik ga ervan uit dat de arts die taak gewoonlijk verricht in het kader van zijn medische taak in het ziekenhuis.

Artikel 20

Aangezien de eigen taal en cultuur van de leerling een rol kan spelen bij de beoordeling van de resultaten van het onderzoek waaraan het kind wordt onderworpen, bepaalt het artikel dat de commissie een deskundige op het gebied van de desbetreffende taal en cultuur kan inschakelen. In de meeste gevallen zal deze deskundige een tolk zijn.

Artikel 21

Teneinde vooraf te verzekeren dat het onderzoek van de commissie aan de daaraan te stellen eisen zal voldoen, is in het eerste lid van dit artikel voorgeschreven dat de onderscheiden functionarissen van de commissie hun bevindingen naar aanleiding van hun onderzoek van het kind door middel van een onderzoeksrapport ter kennis van de commissie brengen. Ter waarborging van de privacy van de leerlingen en hun ouders zijn in het derde en het vierde lid van dit artikel voorts voorschriften opgenomen om te voorkomen dat daartoe niet bevoegden kennis nemen van hetgeen bij het onderzoek van de leerling is gebleken. In de schriftelijke stukken die naar aanleiding van een onderzoek worden opgesteld, kan de volgende driedeling worden aangebracht:

1. De aantekeningen die de functionaris bij het onderzoek heeft gemaakt en die hij gebruikt bij zijn ten behoeve van de commissie op te stellen onderzoeksrapport. Deze aantekeningen zal de functionaris, te denken valt met name aan de arts en de psycholoog, veelal voor zichzelf willen houden. In dat geval is hij voor deze aantekeningen ook zelf verantwoordelijk.

2. Het onderzoeksrapport en de eventuele overige stukken die de functionaris inbrengt in de commissie.

3. Het gemeenschappelijk rapport van de commissie. Dit dient ingevolge het derde lid op een voor uitsluitend het bevoegd gezag en de met het onderzoek belaste functionarissen toegankelijke plaats te worden bewaard.

Opdat wordt verzekerd dat het bevoegd gezag, de ouders en de inspecteur zich voldoende een beeld kunnen vormen van het onderzoek, is voorts in het tweede lid voorgeschreven dat in dit rapport, naast het eindoordeel, de onderzoeksrapporten en de eventuele overige aan de commissie verstrekte documenten worden opgenomen. Tevens dienen in het gemeenschappelijk rapport de bevindingen van de onderscheiden functionarissen naar aanleiding van het overleg in de commissie tot uitdrukking te worden gebracht. Aangezien de onder 2 bedoelde documenten in het gemeenschappelijk rapport worden opgenomen, is met betrekking tot die documenten aldus eveneens de privacy gewaarborgd.

De ter verzekering van de privacy gegeven voorschriften brengen tevens tot uitdrukking dat hetgeen ter kennis komt van de betrokken functionarissen en het bevoegd gezag zeer vertrouwelijk dient te blijven en mitsdien tot de kring van de tot kennisneming gerechtigden beperkt dient te blijven. Het bevoegd gezag en de functionarissen zullen zich hiervan, gezien de gegeven voorschriften, terdege bewust zijn. Ik ga er daarbij van uit, gelet op de in het vierde lid opgenomen verplichting voor het bevoegd gezag om erop toe te zien dat het gemeenschappelijk rapport slechts wordt gebruikt ten behoeve van het verblijf van de leerling op de school, dat het bevoegd gezag het bepaalde in artikel 22 uitdrukkelijk onder de aandacht brengt van de commissie. In bepaalde gevallen, bij voorbeeld bij plaatsing van de leerling op een andere school, kan het evenwel wenselijk zijn dat van de zojuist vermelde verplichting wordt afgeweken. In het vierde lid is de mogelijkheid hiertoe, op voorwaarde dat de ouders schriftelijk toestemming verlenen, voorzien.

Titel VII. Bewijzen van bekwaamheid

Artikel 22

Met dit artikel wordt invulling gegeven aan het bepaalde in artikel 111, derde, vierde en zesde lid, van de wet. In de bijlage bij dit besluit is voor het speciaal onderwijs een lijst van bewijzen van bekwaamheid opgenomen die naast de reeds in artikel 111, eerste lid, van de wet genoemde bewijzen bevoegdheid verlenen tot het geven van onderwijs in een of meer van de in artikel 12 van de wet genoemde onderwijsactiviteiten. Voor het voortgezet speciaal onderwijs wordt aangegeven voor welke van de in artikel 13 van de wet genoemde onderwijsactiviteiten de in artikel 111, derde lid, van de wet genoemde bewijzen van bekwaamheid bevoegdheid verlenen. De nummering van de bewijzen van bekwaamheid is die van de bijlage bij de Overgangswet W.V.O. (Stb. 1967, 386).

Het is mijn voornemen op korte termijn een aanvulling van het onderhavige besluit te bevorderen, zodat ook invulling wordt gegeven aan het bepaalde in het achtste lid van artikel 111 van de wet. Ik stel mij voor dat met ingang van 1 augustus 1989 het bezit van een aanvullend bewijs van bekwaamheid gericht op het geven van speciaal onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs voor alle vanaf die datum nieuw te benoemen onderwijsgevers verplicht wordt. Over de aard van dit aanvullend bewijs en de voor het behalen daarvan noodzakelijke opleiding zal ik het onderwijsveld zo spoedig mogelijk op de hoogte stellen. Voorts zal nog, afhankelijk van de datum van inwerkingtreding van artikel 18 van de wet, invulling worden gegeven aan het zevende lid van artikel 111 voornoemd.

Titel VIII. Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 23

Dit artikel vloeit voort uit artikel D 2, derde lid, van de Overgangswet ISOVSO.

Artikelen 24 en 25

Met betrekking tot de ambulante begeleiding zijn overgangsbepalingen noodzakelijk om te verzekeren dat ook de leerlingen die thans (voortgezet) buitengewoon onderwijs volgen, voor dezelfde faciliteiten in aanmerking komen als de leerlingen die in de toekomst (voortgezet) speciaal onderwijs zullen volgen. Bovendien is bepaald dat de termijnen voor de duur van de ambulante begeleiding pas met ingang van 1 augustus 1985 gaan lopen, zodat de periode dat leerlingen voor die datum werden begeleid, niet meetelt.

Artikel 27

De wet schrijft voor dat het onderhavige besluit aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal moet worden overgelegd. De Kamer kan zich vervolgens 30 dagen beraden of het in het besluit geregelde bij wet moet worden geregeld. De Kamer kan echter te kennen geven dat het overleggen achterwege kan blijven. Tijdens de behandeling van de Overgangswet ISOVSO in de Eerste Kamer heb ik toegezegd dat ik bovengenoemde procedure ook voor de Eerste Kamer zal volgen. Bij brief van 21 mei 1985 deelde de Vaste Commissie voor Onderwijs uit de Eerste Kamer mij mee dat het overleggen aan die Kamer achterwege kan blijven indien ook de Tweede Kamer van het zogenaamde «voorhangen» afziet. De Tweede Kamer besloot daartoe op 10 september 1985.

De Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen,
G. van Leijenhorst